

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA OBCHODNÍHO PRÁVA

Monika Gardlíková

MEZINÁRODNÍ LICENČNÍ SMLOUVY

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Dobiáš

Akademický rok 2013/2014

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. prosince 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci na téma Mezinárodní licenční smlouvy vypracovala samostatně, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. prosince 2013

Monika Gardlíková

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala JUDr. Petru Dobiášovi za vedení diplomové práce, za cenné podněty, vstřícnost a ochotu při jejím zpracování a děkuji také své rodině a přátelům za podporu, kterou mi během studia poskytovali.

-mon-

Obsah

Úvod	1
1. Licence a licenční smlouva	2
1.1. Pojem licence	2
1.2. Pojem licenční smlouvy	3
1.2.1. Licenční smlouva v českém právu	4
1.2.1.1. Koncepce licenční smlouvy v rámci rekodifikace českého soukromého práva hmotného.....	6
1.2.2. Vymezení licenční smlouvy oproti jiným smlouvám	7
1.2.3. Typologie licenčních smluv	10
1.2.3.1. Licenční smlouva na ochrannou známku.....	13
1.2.3.2. Smlouvy na know-how	15
1.3. Opční smlouva	17
1.4. Nucená a zákonná licence	18
2. Mezinárodní licenční smlouva	19
2.1. Pojem mezinárodní licenční smlouvy	19
2.2. Obecná klasifikace mezinárodních licenčních smluv	23
3. Právní režim mezinárodní licenční smlouvy	23
3.1. Povaha průmyslových a autorských práv a její význam pro úpravu vztahů s mezinárodním prvkem.....	23
3.2. Právní režim závazků ze smluv s mezinárodním prvkem.....	29
3.2.1. Přímá metoda	31
3.2.2. Kolizní metoda.....	32
3.2.3. Volba práva.....	36
3.2.3.1. Volba práva v EU	41
3.2.4. Právo rozhodné při neexistenci volby práva.....	46
3.2.4.1. Systém náhradních ukazatelů zakotvený v Římské úmluvě a v Nařízení Řím I.	47
3.2.5. Omezení dosahu rozhodného práva	53
3.2.5.1. Veřejný pořádek.....	55
3.2.5.2. Omezení z titulu aplikace imperativních norem	58

4. Náležitosti obsahu mezinárodní licenční smlouvy.....	62
4.1. Práva a povinnosti stran mezinárodní licenční smlouvy	64
4.1.1. Povinnosti poskytovatele licence.....	64
4.1.2. Povinnosti nabyvatele licence.....	65
4.1.2.1. Licenční odměna.....	66
4.1.2.2. Jiné úhrady placené nabyvatelem licence v licenčních smlouvách	69
4.2. Zdanění	70
4.3. Záruky.....	70
4.4. Délka trvání smlouvy.....	71
4.5. Výpověď	72
4.6. Volba práva a způsobu řešení sporů	72
Závěr	74
Seznam zkratk	77
Seznam použitých zdrojů	79
Resumé	90
Klíčová slova / Key words	92

Úvod

Ucelená právní definice mezinárodní licenční smlouvy, jež by tento stěžejní institut závazkového práva mezinárodního obchodu a jednu z forem, v níž se mezinárodní obchod nehmotnými statky realizuje, postihovala komplexně v celé její mnohotvárnosti, není v zásadě možná. Jednotlivé variace mezinárodní licenční smlouvy však spojuje soubor typických rysů, charakteristik, jejichž prostřednictvím můžeme definovat její základní rámec.

Mezinárodní licenční smlouva představuje a zakládá poměrně komplikovaný závazkově právní vztah, který v sobě kumuluje prvky celé řady jiných smluv, ať již nominálních nebo výslovně neupravených. Aniž bych aspirovala na komplexitu a všeobsáhlost výkladu, cílem předkládané práce budiž mi charakterizovat mezinárodní licenční smlouvu jednak vymezením obecných, typových znaků tohoto smluvního modelu, jakož i specifik, s nimiž se můžeme setkat v různých jejích variacích.

Úhelný kámen této práce, jak ostatně předznamenává i její název, představuje institut mezinárodní licenční smlouvy, její právní režim a pozice, jíž ve sféře mezinárodního obchodu nehmotnými statky zaujímá, přičemž v rámci své snahy o uchopení dané problematiky považuji za účelné nastínit rovněž některá témata související, zejména potom z oblasti práv průmyslového vlastnictví.

První část práce sestává z výkladu věnovaného institutu licence, tuzemské licenční smlouvy a jejímu postavení v českém právním řádu. V navazující části je pozornost upřena na mezinárodní licenční smlouvu nahlíženou především prizmatem práva Evropské unie, a její právní režim v intencích Římské úmluvy a Nařízení Řím I. V závěru se zaměřuji na některé z elementárních prvků licenční smlouvy, zejména potom na práva a povinnosti, jež tvoří její obsah, čímž bych chtěla nastínit mechanismus a dynamiku fungování licenčního závazkově právního vztahu.

Nástroji, jimiž se budu snažit danou problematiku ve výše uvedeném tematickém nástínu uchopit, jsou metoda deskriptivní, analytická a komparativní.

1. Licence a licenční smlouva

1.1. Pojem licence

Licence je v dnešní době již pojmem mnohovýznamovým. Jeho etymologický původ tkví v latinském výrazu *licentia*, které znamená svobodu a volnost, respektive ve slově *licere*, tedy dovolit. Uplatnění nachází nikoliv pouze v problematice dispozic předměty duševního vlastnictví, své místo má přirozeně i v jiných právních kontextech. Užívá se například jako označení pro povolení ve veřejném právu a setkáme se s ním rovněž v oblastech mimoprávních.

Obecně licencí v právu rozumíme povolení, oprávnění k činnosti nebo výkonu jinak zakázanému, zakládá se jí tedy výlučka z takového zákazu pro vybrané oprávněné osoby. Pro účely této práce se patří pojem licence profilovat úžeji v rámci jejího předmětu, jímž je v nejobecnější rovině transfer předmětů duševního vlastnictví prostřednictvím mezinárodní licenční smlouvy. V uvedeném kontextu tedy licencí rozumíme svolení k využívání chráněného, utajovaného či nezřejmého technického řešení nebo průmyslového práva, které majitel jiným osobám za úhradu poskytuje.¹ Z hlediska jejího funkčního uplatnění bych potom licenci vymezila jako nástroj a jednu z forem, jíž se *mezinárodní transfer technologií*² v nehmotné podobě realizuje.³

Licenční smlouva představuje velmi významný faktor v oblasti inovace a vývoje předmětů duševního vlastnictví ať už v rovině vertikální, například při převodu předmětu licence z fáze vývoje do fáze výroby, nebo v rovině horizontální.⁴

---

¹ MALÝ, Josef. Obchod nehmotnými statky. Patenty, vynálezy, vzory, know – how, ochranné známky. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 326.

² Termínu mezinárodní transfer technologií se užívá od vzniku „*Kodexu jednání o transferu technologie*“ („*Code Of Conduct On Transfer Of Technology Transactions*“) v letech 1975-1985 pod záštitou OSN v rámci Konference OSN pro obchod a rozvoj (UNCTAD). In KUBÍČEK, Jaromír. Licence, licenční smlouvy a obchod licencemi. Echo, 2005, č. 4, s. 9.

³ JAKL, Ladislav. Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita, 2010, s. 150.

⁴ MALÝ, Josef. Obchod nehmotnými statky. Patenty, vynálezy, vzory, know-how, ochranné známky. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 326.

1.2. Pojem licenční smlouvy

Licenční smlouva zakládá a představuje závazkový vztah, který je pro oblast práva duševního vlastnictví typický. Jeho subjekty jsou poskytovatel licence (*licenciář*) na jedné straně a její nabyvatel (*licenciát*) na straně druhé. Vladimír Týč podává stručnou avšak přiléhavou definici licenční smlouvy jako smlouvy o svolení k užívání předmětu licence, tedy vynálezu chráněného patentem nebo jiného chráněného tvůrčího průmyslového práva, tedy nehmotného statku.⁵ Režim výkonu sjednaného oprávnění, jež zakládá výjimku ze zákazu využívat předmětné právo jinou osobou než jeho vlastníkem, při tom sestává z vymezení území, doby (zpravidla v podobě explicitního časového určení) a identifikace nehmotného statku, k němuž se příslušné právo vztahuje, a který představuje jeho předmět.

Základní dynamika právního vztahu založeného licenční smlouvou spočívá v úplatném poskytnutí oprávnění vykonávat za sjednaných podmínek práva k předmětu licence poskytovatelem jejímu nabyvateli, který se pak na druhé straně zavazuje k poskytování odměny nebo jiné majetkové hodnoty. Licencí se tedy její nabyvatel opravňuje k užívání předmětu práva, předmětné právo se jí však nepřevádí a i nadále zůstává ve vlastnictví poskytovatele licence. Primární absolutní právo, od něhož se nabyvatelovo oprávnění užívat za sjednaných podmínek předmět licence odvozuje, je zachováno stávajícímu subjektu, přičemž se však dobrovolně staví (sistuje) ve prospěch jejího nabyvatele a v případě, že licence zanikne, opětovně se konsoliduje v osobě jejího poskytovatele coby subjektu absolutního práva.⁶

Nabyvatelovo majetkové dispoziční oprávnění k licencovanému předmětu duševního vlastnictví se odvozuje od absolutního práva jejího poskytovatele. Právo, jež nabyvatel licence získává, má povahu relativní, a působí tak pouze ve vztahu k jejímu poskytovateli, zatímco oprávnění poskytovatele licence k jejímu předmětu má absolutní charakter. Absolutní právo poskytovatele licence, například ochranná známka nebo patent, se sice licencí nepřevádí, její poskytovatel však musí subjektem takového absolutního práva k předmětu licence být, neboť oprávnění poskytnout souhlas

---

⁵ TÝČ, Vladimír. Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě. Praha: Linde, 1997, s. 134.

⁶ TŮMA, Pavel. Smluvní licence v autorském právu. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 19.

k využívání předmětu ochrany jiným osobám licencí je základní a výlučnou složkou tohoto absolutního práva, což jinými slovy znamená, že nikdo jiný než majitel předmětu průmyslově právní ochrany jej licencovat nemůže.

Licenční smlouvy jsou s ohledem na ideální povahu předmětů duševního vlastnictví, které jsou coby nehmotné statky potenciálně všudypřítomné (*ubikvita*) a užíváním se nespotřebovávají, velmi příhodným nástrojem jejich mezinárodního obchodování, neboť na rozdíl od smluv převodních, jejichž kauzou je zcizení, umožňují potenciál předmětů velmi efektivně hospodářsky využít a zhodnotit. Uvedené lze dobře ilustrovat na příkladu poskytnutí vícero shodných nevýhradních licencí různým osobám k témuž ideálnímu předmětu duševního vlastnictví.

1.2.1. Licenční smlouva v českém právu

Licenční smlouva je institutem závazkového práva, který své uplatnění nachází v obou hlavních sférách práva duševního vlastnictví, tedy jak na poli práv průmyslových, tak i v oblasti autorských práv.

Ze soukromoprávní povahy licenční smlouvy se podávají základní principy, na nichž její právní úprava spočívá. Jedná se v první řadě o zásadu svobodné vůle smluvních stran, z níž vyplývá převážně dispozitivní charakter právní úpravy licenční smlouvy. Uvedenou zásadu pak doplňují ve smyslu její limitace zásada ochrany dobré víry a dobrých mravů a v neposlední řadě také princip odpovědnosti.⁷ Kogentní právní normy povaze smluvního práva nejsou vlastní a vyskytují se v něm spíše výjimečně, přičemž jejich účelem bývá především prosazování a formace smluvních právních vztahů tak, aby byly v souladu se zásadami ochrany dobré víry a dobrých mravů a zejména také se zásadou ochrany třetích osob. Příkladem kogentního ustanovení v rámci právní úpravy obchodní licenční smlouvy je zákonný příkaz písemné formy v případě, že licence jí zakládaná má výlučnou povahu.

Pokud jde o platnou a účinnou úpravu licenčního smluvního práva v rámci českého právního řádu, třídí se tato na typovou úpravu obsaženou v zákoně č. 513/1991

---

⁷ TELEČ, Ivan. Přehled práva duševního vlastnictví. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva. 2. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 94.

Sb., obchodní zákoník (dále též „ObchZ“), zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále též „ObčZ“) a v zákoně č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále též „AutZ“) a rovněž na úpravu sestávající z některých zvláštních ustanovení o licenčních smlouvách obsažených v jednotlivých průmyslových zákonech.

Obchodní licenční smlouva je coby samostatný smluvní typ upravená v § 508-515 ObchZ. V ustanovení § 508 odst. 1 ObchZ je licenční smlouva vymezena z hlediska svého hospodářského účelu jako smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví, jíž poskytovatel opravňuje nabyvatele ve sjednaném rozsahu a na sjednaném území k výkonu práv z průmyslového vlastnictví, a nabyvatel se oproti tomu zavazuje k poskytování určité úplaty nebo jiné majetkové hodnoty. Režim obchodní licenční smlouvy se vztahuje na smluvní licenční vztahy mezi podnikatelskými subjekty, které vznikají v rámci jejich podnikatelské činnosti. Z předmětu uvedeného smluvního typu jsou při tom vyloučená autorská díla a nechráněné nehmotné statky (např. know-how), a omezuje se tedy pouze na předměty průmyslového vlastnictví. Na rozdíl od většiny licenčních smluv autorskoprávních je u obchodní licenční smlouvy stanoven požadavek obligatorní písemné formy. Úprava obchodní licenční smlouvy obsažená v díle VI. ObchZ nedopadá na licenční smlouvu bezúplatnou, na níž se tedy vztahuje právní režim smluv nepojmenovaných ve smyslu § 269 odst. 2 ObchZ. Není-li exkluzivita poskytnutí licence ve smlouvě sjednána výslovně, platí, že jde o licenci nevýlučnou.

Licenční smlouva je zakotvena rovněž v zákoně č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále též „AutZ“) v podobě takzvané typové **autorskoprávní smlouvy licenční**, jíž autor uděluje souhlas k užití díla, a nabyvatel pak získává majetkové oprávnění předmětné dílo užit.⁸ Současná koncepce autorské licenční smlouvy v podobě jednotného obecného smluvního typu se liší oproti předchozí úpravě, jež vycházela z více typového řešení licenční smlouvy na autorské dílo pod souhrnným označením autorské smlouvy, jejichž předmětem je šíření díla.⁹

---

⁸ TŮMA, Pavel. Smluvní licence v autorském právu. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 24.

⁹ TELEČ, Ivan. Přehled práva duševního vlastnictví. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva. 2. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 93.

V rámci obecného smluvního typu autorské licenční smlouvy dnes autorský zákon rozlišuje dva podtypy, a sice licenční smlouvu nakladatelskou (§ 56 AutZ), jíž autor poskytuje nabyvateli oprávnění k rozmnožování a rozšiřování autorského díla, a smlouvu podlicenční (§ 57 AutZ). Zřejmý rozdíl mezi autorskou licenční smlouvou a obchodní licenční smlouvou spočívá v jejím předmětu, pokud však jde o její funkční určení, podobá se definici obsažené v obchodním zákoně. Oproti obchodní licenční smlouvě je zákonný požadavek písemné formy stanoven pouze pro licence výhradní a již v úvodním ustanovení § 46 odst. 1 AutZ je s odkazem na ustanovení § 49 odst. 2 zakotvena možnost sjednat si bezúplatné poskytnutí licence.

Mimo typizace pojmenované v obchodním a autorském zákoně leží skupina licenčních smluv nepojmenovaných, které zakládají licenční vztahy neobchodní povahy, a jejichž předmětem nejsou autorská díla.¹⁰

1.2.1.1. Koncepce licenční smlouvy v rámci rekodifikace českého soukromého práva hmotného

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též „NOZ“), který vstoupil v platnost dne 22. března 2012, obsahuje úpravu licenční smlouvy v ustanoveních § 2358 - 2389 v rámci úpravy relativních majetkových práv v části IV.

V rámci rekodifikace českého soukromého práva se výše uvedená více typová koncepce licenční smlouvy opouští ve prospěch jednotného obecného typu licenční smlouvy k předmětům duševního vlastnictví, přičemž uvedený posun v úpravě licenční smlouvy není nijak překvapivý a koresponduje s odstraněním dosavadní dvoukolejnosti úprav obchodních a občanskoprávních závazkových vztahů.

Dosavadní systémově nejednotné řešení, sestávající z takzvané obchodní licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví zakotvené v § 508 a násl. ObchZ, a dále z úpravy licence k předmětům chráněným autorským zákonem v § 46 a násl., postrádalo obecná ustanovení o licenční smlouvě a licenci. Problematičnost uvedeného řešení lze spatřovat v několika ohledech. Jako první z řady negativních

---

¹⁰ MALÝ, Josef. Obchod nehmotnými statky. Patenty, vynálezy, know - how, ochranné známky. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 82.

aspektů lze zmínit omezenost předmětu obchodní licenční smlouvy, neboť dle dosavadního pojetí lze licenční smlouvu jako smluvní typ zakotvený v ObchZ uzavírat pouze na předměty průmyslového vlastnictví. Licence, jejichž předmět z uvedeného rámce vybočuje, je možné uzavírat pouze jako inominátní kontrakty podle ObčZ. Kontrahenti však v takovém případě mohou licenční smlouvu ve smyslu ustanovení § 262 ObchZ vztáhnout pod režim ObchZ, a zahrnout ji tak do kategorie obchodní licenční smlouvy.¹¹

Přívlastek roztržštěný, jehož bylo užito v rámci předchozího výkladu v souvislosti s charakteristikou dosavadní právní úpravy licenční smlouvy v českém právním řádu, je dle mého názoru přílehlavý a jeho negativní konotace jsou na místě. Včlenění obecné úpravy licence a licenční smlouvy vnímám jako posun pozitivní ve smyslu překonání deficitu dosavadní právní úpravy spočívajícím v jeho nekonceptnosti.

Jedná se o změnu spíše systematickou, nikoliv však o posun v rovině materiálního uchopení dané problematiky, neboť právní úprava obsažená v obou speciálních zákonech byla přejata bez podstatných změn. Dle důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku bylo v daném případě záměrem právě překlenout dosavadní nejednotnost spojením obou speciálních úprav do jediného institutu se zachováním určitých modifikací, pokud jde o předměty chráněné autorským zákonem.¹²

1.2.2. Vymezení licenční smlouvy oproti jiným smlouvám

Licenční smlouva představuje poměrně složitý smluvní model, který v sobě kumuluje aspekty řady jiných, jednodušších institutů smluvního závazkového práva. Nejedná se však o smíšený nýbrž o specifický smluvní typ, v němž kombinace aspektů jiných smluvních typů má nadsumativní charakter, a tedy nabývá kvalitu specifického smluvního typu. Licenční smlouva se zpravidla oproti jiným smlouvám (ať už pojmenovaným nebo inominátním) konstituuje jako **smlouva *sui generis***, a to zejména s ohledem na ideální povahu jejího předmětu, jímž jsou nehmotné statky.

---

¹¹ SLÁMA, Jiří. Licenční smlouva. Časopis pro právní vědu a praxi, 2008, č. 2, s. 163.

¹² Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Sněmovní tisk 362/0, 2011.

Vzhledem k mnohosti forem, v nichž se mezinárodní transfer technologií v nehmotné podobě uskutečňuje, se mi pro účely vymezení licenční smlouvy jako příhodné jeví charakterizovat licenční smlouvu vymezením oproti některým jiným druhům smluv, s nimiž se v oblasti jejího uplatnění můžeme setkat, a to jak ve směru pozitivním tak negativním, tedy uvedením některých významných styčných bodů na jedné straně a diferenčních aspektů na straně druhé.

Ve sféře dispozic právy k nehmotným statkům můžeme rozlišit jednak obchody spočívající v prodeji a koupi práv k duševnímu vlastnictví a dále smluvní licence, jimiž se disponuje právem na využívání práv duševního vlastnictví. Diferenčním kritériem, jež licenční smlouvu vymezuje oproti jiné významné skupině instrumentů transferu nehmotných statků, a sice oproti **smlouvám převodním**, je skutečnost, že licencí se předmět průmyslového vlastnictví nezczizuje, a nadále tak zůstává ve vlastnictví jejího poskytovatele. Rozehnalová k problematice distinkce uvedených skupin nástrojů, jimiž se dispozice právy k nehmotným statkům realizují, uvádí následující: „*Zatímco převod vlastnických práv představuje trvalý převod práva, licenční smlouva je převodem užívání časově omezeného.*“¹³ Nabyvatel si jí sjednává ve vztahu k poskytovateli licence výluku ze zákazu zasahovat do jeho oprávnění k předmětu licence, prostor vykonávat k němu práva za sjednaných podmínek.

V mnoha ohledech se licenční smlouva podobá **smlouvě nájemní**, průnik uvedených smluvních modelů je zřetelný zejména pokud jde o jejich hospodářský účel.¹⁴

Jako zvláštní druh licence bývá někdy označována **franchisová smlouva**¹⁵, jejímž předmětem je obchodní činnost. Franchisa se zpravidla sjednává jako smlouva inominátní, jež v sobě zahrnuje prvky různých smluvních typů, například smlouvy

---

¹³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 486.

¹⁴ Srov. ustanovení § 663 ObčZ, dle něhož: „*Nájemní smlouvou přenechává pronajímatel za úplatu nájemci věc, by ji dočasně (ve sjednané době) užíval nebo z ní bral užitky.*“

¹⁵ V rámci terminologie lze konstatovat její pluralismus, užívá se rovněž označení „*franchise*“, „*franchise*“, „*franchising*“ či „*franšíza*“ v českém právním prostředí a dále řada národních jazykových variant.

licenční, smlouvy o obchodním zastoupení, smlouvy o know – how aj.¹⁶ Smluvní strany závazkového vztahu založeného franchisovou smlouvou se označují jako *franchisant*, pokud jde o nabyvatele povolení, a *franchisor* v případě jeho poskytovatele. Bělohlávek předkládá vymezení franchisy coby komplexního závazkového vztahu, jehož subjekty vyvíjí podnikatelskou činnost každá vlastním jménem a na svůj účet. Franchisor vlastní určitý soubor aktiv (zpravidla nehmotných statků) sloužících k provozu podnikatelské činnosti a franchisantovi poskytuje na základě franšízové smlouvy právo k jejich užívání.¹⁷

Dynamika franchisingu spočívá v úplatném poskytnutí obchodního konceptu metody podnikání v určité oblasti poskytovatelem franšízy jejímu nabyvateli, který se tak opravňuje provozovat podnikatelskou činnost pod obchodním názvem, s používáním ochranných známek a podle pokynů druhé strany.¹⁸ Oproti licenční smlouvě *stricto sensu* (vycházíme-li z koncepce franchisy coby licenční smlouvy *sui generis*) franchisa vykazuje vyšší míru komplexity poskytovaných práv.

V rámci české judikatury, jež je u nás ve vztahu k problematice franšízy dosud velmi chudá, Bělohlávek¹⁹ poukazuje na rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. dubna, sp. zn. 7 A 170/2005, v němž mimo jiné nalezneme reflexi pozice franchisingové smlouvy coby smlouvy inominátní ve smyslu § 269 odst. 2 ObchZ v českém právním řádu a následující pokus o její definici: „*Předmětem franchisingové smlouvy poskytnutí výrobního nebo obchodního know-how a dalších průmyslových práv poskytovatelem příjemci za to, že příjemce výsledky svého podnikání uvede na trh. Obě smluvní strany se stávají partnery, jde o vertikální dlouhodobý vztah, přinášející oběma zisk a vyvážené výhody. Příjemce podniká pod jménem poskytovatele zavedeným na trhu a s jeho pomocí, získává právo užívat ochrannou známku, image, zkušenosti. Poskytnutá*

¹⁶ JAKL, Ladislav. Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita, 2010, s. 106

¹⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Franšíza z pohledu tuzemského, evropského a mezinárodního práva soukromého (franšíza jako zvláštní smluvní koncepce a kolizní úprava Nařízení Řím I – Nařízení EP a Rady /ES/ č. 593/2008). Obchodní právo: časopis pro obchodněprávní praxi, 2009, č. 3, s. 5.

¹⁸ TÝČ, Vladimír. Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě. Praha: Linde, 1997, s. 141.

¹⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Franšíza z pohledu tuzemského, evropského a mezinárodního práva soukromého (franšíza jako zvláštní smluvní koncepce a kolizní úprava Nařízení Řím I – Nařízení EP a Rady /ES/ č. 593/2008). Obchodní právo: časopis pro obchodněprávní praxi, 2009, č. 3, s. 5.

licence příjemce opravňuje k provozování vlastního podniku na základě ověřeného podnikatelského konceptu poskytovatele, jeho know-how a pod jeho jménem. Poskytovateli pak náleží jednorázový poplatek za poskytnutí licence a průběžný franchisingový poplatek z měsíčního obrátu (nebo z čisté tržby, hrubých výnosů apod.), stanovený procentuálně... Smlouva sama obsahuje prvky různých smluvních typů (např. licenční smlouvu, nájemní smlouvu, smlouvu o použití know-how).“

Bělohlávek v dané souvislosti zmiňuje rovněž příklad z rakouské judikatury, konkrétně rozsudek rakouského Nejvyššího soudu (OGH), sp. zn. 4Ob 321/87.²⁰

1.2.3. Typologie licenčních smluv

Pojem licenční smlouvy můžeme kategorizovat z různých hledisek. Jedním z diferencčních kritérií, jímž vymezujeme kategorie **licence pasivní** a **aktivní**, je vztah licenční smlouvy k nabyvateli a poskytovateli licence. Jedná se vlastně o dva různé úhly, z nichž můžeme nahlížet jednu a tutéž licenční smlouvu. Každá licenční smlouva má rozměr licence aktivní i pasivní v závislosti na tom, zda ji definujeme z pozice jejího nabyvatele nebo poskytovatele. **Pasivní licence** (*import license, license purchase agreement*) je vymezená ve vztahu k nabyvateli, který licenci získal za odměnu nebo jinou majetkovou hodnotu, jako nákup práv k využívání nehmotných statků. Pasivní licence jsou někdy nazývány rovněž jako licence importní, neboť jde o licenční obchod, v němž figuruje tuzemský nabyvatel a poskytovatel se sídlem v zahraničí. **Aktivní licenci** (*export license, license sale agreement*) potom rozumíme prodej licencí čili jejich export, kdy nabyvatel licence sídlí v zahraničí a její poskytovatel je tuzemský.²¹

Dalším klasifikačním kritériem je rozsah práv, která se licencí poskytují, respektive míra omezení, jež poskytovateli z udělení licence vzniká.²² Z hlediska okruhu (potenciálních) subjektů licenční smlouvy zde rozlišujeme **licenci výlučnou** (*exclusive license*) a **nevýlučnou** (*non-exclusive license*), ve sféře autorských práv

²⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Franšíza z pohledu tuzemského, evropského a mezinárodního práva soukromého (franšíza jako zvláštní smluvní koncepce a kolizní úprava Nařízení Řím I – Nařízení EP a Rady /ES/ č. 593/2008). *Obchodní právo: časopis pro obchodněprávní praxi*, 2009, č. 3, s. 27.

²¹ KUBÍČEK, Jaromír. Licence, licenční smlouvy a obchod licencemi. *Echo*, 2005, č. 4, s. 9.

²² ELIÁŠ, Karel, BEJČEK, Josef, RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 328.

užíváme přívlastku **výhradní**, resp. **nevýhradní**. Uvedené rozlišení má při tom vazbu na výši platby nebo jiné úhrady, kterou se nabyvatel licence zavazuje jejímu poskytovateli zaplatit (resp. poskytnout), v tom smyslu, že exkluzivní licence bývá dražší. Výlučnou licencí se k využití předmětu licence opravňuje pouze její nabyvatel, přičemž poskytovatel se mu zavazuje k tomu, že licenci neposkytne žádné další osobě, a zpravidla že ani on sám předmět licence nebude využívat. Nabyvatel výlučné licence tak ve vztahu k licencovanému předmětu získává na vymezeném trhu exkluzivní a privilegované postavení. Jako specifická a svým způsobem hraniční kategorie oproti dvěma výše uvedeným se dále vyděluje takzvaná **solo licence**, při níž se poskytovatel zavazuje k tomu, že licenci na daný předmět neposkytne jiným osobám, aniž by se však sám z práva užívat předmět solo licence vylučoval.

Specifickou skupinu představují **licenční smlouvy křížové** (*cross licence*) označované rovněž jako vzájemné bezplatné licence.²³ Charakteristickým rysem uvedené skupiny licenčních smluv je modifikovaný mechanismus fungování závazkově právního vztahu, v němž nabyvatel licence nedává v úplatu jejímu poskytovateli peněžité ani jiné majetkové plnění, nýbrž se zavazuje k odměně spočívající rovněž v poskytnutí licence. Přívlastek křížová zde tedy vystihuje pozici smluvních stran, jež jsou ve vzájemném postavení nabyvatele i poskytovatele licence k využívání licencovaných práv.²⁴

Určité odlišnosti vykazuje licenční smlouva také v závislosti na tom, zda vychází z angloamerického nebo evropského kontinentálního právního prostředí, můžeme tak vymezit další typizaci, kterou představuje **americká licenční smlouva** na jedné a **evropská licenční smlouva** na straně druhé. Licenční smlouva evropského typu bývá oproti americké licenční smlouvě stručnější a její obsah se zpravidla omezuje na úpravu základních náležitostí. V takzvané americké licenční smlouvě se často setkáme

---

²³ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 222.

²⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 488.

se složitým a někdy až překombinovaným řešením licenčního vztahu v jeho nejrůznějších potenciálních variacích, což někdy může být na újmu její přehlednosti.²⁵

Další klasifikační kritérium licenčních smluv, jež má původ v obsahu licenčního vztahu, vymezuje **licenční smlouvu tuzemskou** oproti **licenční smlouvě se zahraničním prvkem**.

Předmět licenční smlouvy je dalším z významných klasifikačních kritérií, na jehož základě můžeme vymezit hned dvojí typologii licenčních smluv. Jednak je to dichotomie **licenční smlouvy čisté** a **smíšené**, kdy čistá licenční smlouva se omezuje pouze na úpravu aspektů užívání nehmotného statku, zatímco smíšená licenční smlouva má záběr širší a upravuje i jiné otázky. Předmětem licenční smlouvy jsou jednoduše řečeno nehmotné statky. Nehmotným statkem při tom rozumíme výraz tvůrčí lidské myšlenky, který odpovídá vymezení nehmotného statku v právním řádu daného státu.

Z hlediska povahy nehmotného statku, který je předmětem licenční smlouvy, se pak jedná o typologii sestávající z následujících typů, z nichž některým je s ohledem na jejich specifickou věnováno krátké pojednání v rámci navazujících podkapitol:

- **licence patentová** (*patent license*): patentovou licencí se licenciář opravňuje k využívání platného patentu. Patenty nebo patentované vynálezy představují nejčastější předmět licenčních smluv.
- **licence známková** (*trademark license*): známkovou licencí se převádí oprávnění využívat ochrannou známku.
- **licence na know-how** (*know-how license*): licencí na know-how se licenciátovi poskytují výrobně-technické poznatky, znalosti či zkušenosti.
- **vzorové licence**: rozlišujeme při tom vzorové licence, jejichž předmětem je průmyslový vzor (*industrial design license*), a vzorové licence na užitný vzor (*utility design license*).²⁶

²⁵ ELIÁŠ, Karel, BEJČEK, Josef, RABAN, Přemysl a kol. Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 329.

²⁶ KUBÍČEK, Jaromír. Licence, licenční smlouvy a obchod licencemi. Echo, 2005, č. 4, s. 9.

- **licence smíšené** (*combined license*): v případě smíšené licence dochází ke kombinaci výše uvedených druhů licencí. Smíšená licence je co do druhového vymezení licencovaného předmětu nejčastějším licenčním typem.

Specifickou skupinou licenčních smluv, které v závislosti na konkrétní druhové kombinaci licencovaných nehmotných statků vykazují prvky výše jmenovaných typů smluv, jsou **smlouvy sdružené** (*package licence*). Jak je zřejmé z jejich označení, jedná se o smlouvy, jejichž předmětem jsou nehmotné statky různých druhů - například patent, ochranná známka nebo know - how.²⁷

1.2.3.1. Licenční smlouva na ochrannou známku

V českém právním řádu je úprava ochranné známky obsažena především v zákoně č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách (dále též „*známkový zákon*“), přičemž plně odpovídá závazkům vyplývajícím České republice ve sféře mezinárodního práva soukromého z relevantních právních instrumentů, především z *Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví*, *Madridské dohody o mezinárodním zápisu továrních a ochranných známek* a z *Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví* (čl. 1 až 8 a 15 až 21), v rovině práva Evropské unie pak Nařízení Rady (ES) č. 207/2009 o ochranné známce Společenství.²⁸

Kritéria způsobilosti zápisu určitého označení do rejstříku ochranných známek stanoví známkový zákon jak ve směru pozitivním tak negativním. Ježek předkládá následující pozitivní definici označení způsobilého k zápisu do rejstříku ochranných známek: „*Ochrannou známkou může být označení, které lze graficky znázornit a je schopné rozlišit výrobky nebo služby pocházející od jiných subjektů, pro něž jsou ochranné známky registrovány Úřadem.*“²⁹ Z výčtu negativních kritérií zápisu ochranné známky můžeme zmínit například nemožnost grafického znázornění označení a jeho

²⁷ MALÝ, Josef. Obchod nehmotnými statky. Patenty, vynálezy, know - how, ochranné známky. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 75.

²⁸ JEŽEK, Josek, ŠPAČEK, Jindřich, ŠTROS, David a kol. Prosazování práv z duševního vlastnictví [online]. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2003, s. 14 [citováno dne 30. června 2013]. Dostupné: <<http://www.dusevni vlastnictvi.cz/assets/vyukove-materialy/prosazovani prav dusevni vlastnictvi.pdf>>.

²⁹ Tamtéž, s. 14.

nezpůsobilost plnit distinktivní funkci ve vztahu k označeným výrobkům nebo službám. Ze zápisu jsou rovněž vyloučena taková označení, jež obsahují údaje sloužící k určení druhu, jakosti, množství, účelu, hodnoty nebo ceny výrobku, nebo odporují-li mezinárodním závazkům, veřejné mravnosti či veřejnému pořádku, dále označení geografická, tzv. laudatorní označení sestávající z pochvalných údajů nebo označení, jež obsahují klamavé údaje aj.³⁰

Licenční smlouvy, jejichž předmětem je ochranná známka (*trademark license*), vykazují oproti licencím patentovým řadu odlišností. Pokud jde o formu, bývají **známkové licence** zpravidla jednodušší, a co do charakteru omezení, jež váží poskytovatele licence, převažují známkové licence nevýlučné. Výlučné licencování ochranné známky dost dobře neodpovídá její funkci, neboť ochranná známka by se tím stala pro nabyvatele příznačnou, přičemž poskytovatel licence by pozbyl možnosti využívat její popularity ve prospěch vlastního dobrého jména (*goodwill*).³¹

Licence na ochranné známky jsou na rozdíl od patentových licencí variabilní z hlediska rozsahu výrobků a služeb, pro něž byla ochranná známka zapsána. Smluvní strany tak mohou zvážit, zda právo na využívání licence bude poskytnuto k výrobkům nebo službám, pro které je ochranná známka zapsána, v celém jejich rozsahu nebo jen k jejich části.

Ochranné známky se zpravidla licencují sdruženými smlouvami (*package licence*) nejčastěji v kombinaci s licencí patentovou nebo na know-how. V souvislosti s problematikou dispozic ochrannými známkami vyvstává otázka, zda mají být vázané na převod podniku nebo ne, přičemž řešení se v jednotlivých právních řádech různí. Ve prospěch druhého z uvedených východisek svědčí zejména zájem na ochraně

---

³⁰ JEŽEK, Josef, ŠPAČEK, Jindřich, ŠTROS, David a kol. Prosazování práv z duševního vlastnictví [online]. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2003, s. 14 [citováno dne 30. června 2013]. Dostupné: <http://www.dusevni vlastnictvi.cz/assets/vyukove-materialy/prosazovani-prav-dusevni-vlastnictvi.pdf>.

³¹ MALÝ, Josef. Obchod nehmotnými statky. Patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 79.

spotřebitele před klamáním stran skutečného výrobce výrobku, který danou ochrannou známkou nese.³²

1.2.3.2. Smlouvy na know-how

Know-how (z angl. „*vědět jak*“) představuje typického zástupce kategorie takzvaných nechráněných nehmotných statků. V rámci kategorie nehmotných (nebo též ideálních) statků rozlišujeme jednak práva a dále takzvané jiné majetkové hodnoty, přičemž know-how spadá do druhé z uvedených kategorií, podobně jako například obchodní podíl, dobrá pověst podniku (*goodwill*, *Firmenwert*), ochranné známky aj. Charakteristikou, jež kategorii jiných majetkových hodnot profiluje především, je absence vazby na určitou hmotnou substanci.

Pozitivně a jednoznačně definovat vlastní **pojem know-how** je poměrně problematické a v českém ani mezinárodním právu žádné jednotně přijímané vymezení nenalezneme. Aniž bychom tedy aspirovali na úplnost následujícího vymezení, můžeme pojem know-how v obecné rovině charakterizovat jako soubor nepatentovaných výrobně technických, obchodních a jiných podstatných zkušeností a poznatků, které nejsou známé ani všeobecně dostupné.³³ Zpravidla se mezi ně nezahrnuje ta jejich část, na níž se vztahuje průmyslově právní ochrana.³⁴ V souvislosti se snahami o vymezení pojmu know-how v rámci české judikatury Ježek zmiňuje rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 1996, sp. zn. 7 Cmo 363/96-90, v němž byla mimo jiné judikována teze, že soud je oprávněn posuzovat, zda něco právní kvalitu know-how má či nikoliv.³⁵

Na rozdíl od obchodního tajemství, jehož dílčí úprava je obsažená v § 17 ObchZ, se na poznatky a technická řešení typu know-how váže nikoliv absolutní ochrana *erga*

³² MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 224.

³³ ELIÁŠ, Karel, BEJČEK, Josef, HAJN, Petr a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 590.

³⁴ ČADA, Karel, KNÍŽEK, Milan. Průmyslové vlastnictví a licence v tržním hospodářství. 3. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2001, s. 18.

³⁵ Coby potenciální složku know-how Vrchní soud shledal rovněž kvalifikaci zaměstnanců. Dle ELIÁŠ, Karel, BEJČEK, Josef, HAJN, Petr, JEŽEK, Josef a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 590.

omnes, ale toliko relativní právní ochrana mezi stranami smluvního závazku, to jest s účinky *inter partes*. Vzhledem k tomu, že know-how nepodléhá registraci, musí příslušné technické znalosti a zkušenosti splňovat určitá technická kritéria a vykazovat určité aspekty zajímavosti. Klíčovými atributy jsou neveřejnost, podstatnost a identifikovatelnost.³⁶ K pojmu know-how se často váže přívlastek „nechráněné“, nicméně uvedené spojení může být zavádějící a vzbuzovat klamnou představu, že know-how je prosté jakékoliv ochrany. Pojem know-how zahrnuje taková technická řešení, na něž se sice nevztahuje právní ochrana ve formě patentu (ať už proto, že jsou nepatentovatelná, nebo sice patentovatelná ale nepatentovaná) nebo zápisu užitého vzoru,³⁷ nicméně podléhá ochraně v rámci postihu nekalé soutěže.

Know-how může být předmětem smluv, jimiž se uděluje souhlas k jeho využití (tj. licence), stejně jako smluv převodních. V praxi je know-how licencováno nejčastěji v rámci licenčních smluv, jejichž předmětem je vynález, užitný či průmyslový vzor. Udělení souhlasu k využití know-how je možné realizovat také prostřednictvím smluv o technické pomoci, kterýžto instrument je zvláště příhodný s ohledem na obtížnost, s jakou se příslušné zkušenosti a poznatky popisují. Tatáž kauza je možná také v případě smluv o franchisingu, přičemž pro účely franchisy je pojem know-how definován úžeji v ustanovení § 2 vyhlášky č. 500/2000 Sb., Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž, ve znění zákona č. 286/1993 Sb.^{38,39}

Problematika smluv, jimiž se uděluje souhlas k využití know-how, souvisí s pojmovým znakem licenční smlouvy, který spočívá v absolutním právu poskytovatele svolení k užívání k jejich předmětu, přičemž **licence na know-how** jsou s ohledem na

---

³⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 488.

³⁷ JAKL, Ladislav. Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita, 2010, s. 105.

³⁸ Podle uvedeného ustanovení se pod pojmem know-how rozumí soubor nepatentovatelných praktických poznatků vyplývajících ze zkušeností a testování poskytovatele franchisy, kterýžto soubor poznatků je utajený, podstatný a identifikovatelný.

³⁹ JAKL, Ladislav. Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice: vybrané otázky spojené s evropskou harmonizací a integrací. 2. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2003, s. 73, 74.

absenci absolutního práva poskytovatele k jejich základu označované rovněž jako nepravé licenční smlouvy. Poskytovatel svolení k užívání know-how tedy není subjektem absolutního práva (např. patentu) k licencovanému technickému řešení, jako je tomu u pravých licenčních smluv.

1.3. Opční smlouva

V praxi sjednávání licenčních smluv se můžeme setkat s institutem opční smlouvy (*option agreement*), jejíž uzavření sjednání vlastní licence někdy předchází. Opční smlouva potenciálnímu nabyvateli licence zakládá možnost si nabízený předmět licence nejdříve vyzkoušet, a na základě toho se pak rozhodnout, zda mu vyhovuje, a licenci přijme, či nikoliv. Opční smlouvou se tedy zakládá právo potenciálnímu nabyvateli licence v určité době optovat čili volit, zda k založení závazkově právního vztahu licenční smlouvou přistoupí nebo ne. Uvedenému právu volby odpovídá povinnost druhé strany zdržet se po stanovenou dobu udělení licence jiným osobám, jež by mohly být na daném území pro nabyvatele konkurenty. Jedná-li se však o licenci z hlediska vymezení území a oboru nevýlučnou, uvedená povinnost z opční smlouvy potenciálnímu poskytovateli licence neplyne.⁴⁰

Opci lze sjednat samostatnou smlouvou, jež však v našem právním řádě není typizovaná, a uzavírá se proto jako smlouva nepojmenovaná, nebo ve formě odkládací podmínky v rámci licenční smlouvy. Opční smlouvu můžeme v jistých rysech připodobnit ke smlouvám o koupi na zkoušku, o zpětném prodeji (koupi) nebo o uzavření smlouvy budoucí. Z předchozího výkladu je zřejmý rozdíl oproti posledně jmenovanému smluvnímu instrumentu spočívající ve skutečnosti, že opční smlouvou se nezakládá povinnost licenční smlouvu v budoucnu uzavřít. Opční smlouva však musí pro případ, že licenční smlouva nakonec uzavřena nebude, stanovit, jak bude naloženo s úhradou, jež byla v rámci opční smlouvy poskytnuta, přičemž zpravidla se určí, že tato úhrada je nevratná.⁴¹

---

⁴⁰ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 225.

⁴¹ JAKL, Ladislav. Právní ochrana duševního vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita, 2011, s. 95.

1.4. Nucená a zákonná licence

Nucená licence (*compulsory licence*) na rozdíl od licence smluvní ve svém základu postrádá souhlasný projev vůle smluvních stran, právní skutečností, jež působí její vznik, je totiž rozhodnutí Úřadu pro ochranu průmyslového vlastnictví (dále též „*patentový úřad*“), který ji může udělit v případě, že majitel patentu po uplynutí takzvané karenční lhůty, jež činí tři roky od udělení patentu nebo čtyři roky od podání přihlášky, svůj vynález bez řádných důvodů nevyužívá. Funkce nucené licence je především preventivní či zábranná, neboť teoreticky slouží zejména jako prevence a obrana proti zneužití právem chráněného monopolu majitelem patentu. V případě ohrožení důležitého veřejného zájmu není možnost udělení nucené licence vázána na podmínku uplynutí karenční lhůty a patentový úřad ji může udělit dokonce i tehdy, je-li vynález využíván, pakliže je to za účelem realizace jejího funkčního určení třeba.⁴² Nutno podotknout, že význam nucené licence spočívá spíše v rovině teoreticko právní než praktické, což dobře dokládá skutečnost, že v české praxi nebyl tento institut dosud aplikován. Její zakotvení v českém právním řádu však odpovídá závazkům, které pro Českou republiku plynou z *Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví*.⁴³

Analogickým institutem ve sféře autorských práv je tzv. **úřední licence**, jíž uděluje ministerstvo kultury na překlady děl cizích státních příslušníků.⁴⁴

Institut zákonné licence představuje určitou výjimku z výlučného dispozičního oprávnění autora díla nebo majitele patentu. Na rozdíl od licenční smlouvy, kdy se oprávnění k využití licencovaného nehmotného statku sjednává, a tvoří pak jednu ze složek obsahu závazkově právního vztahu založeného licenční smlouvou, v případě **zákoné licence** vzniká uvedené oprávnění *ex lege*, a nikoliv jako výsledek souladného projevu vůle smluvních stran. V závislosti na tom, zda se v mechanismu zákonné licence uplatňuje povinnost poskytnout úplatu nebo ne, rozlišujeme zákonné licence úplatné a bezúplatné. Příkladným zástupcem první uvedené skupiny je televizní

⁴² MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 223.

⁴³ KUBÍČEK, Jaromír. Licence, licenční smlouvy a obchod licencemi. Echo, 2005, č. 4, s. 10.

⁴⁴ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 223.

a rozhlasová licence, v rámci skupiny zákonných licencí bezplatných lze zmínit užití díla pro svou osobní potřebu.⁴⁵

2. Mezinárodní licenční smlouva

2.1. Pojem mezinárodní licenční smlouvy

Mezinárodní licenční smlouva, jež je tematickým úběžníkem této práce, představuje stěžejní a velmi frekventovaný institut závazkového práva mezinárodního obchodu, nástroj a jednu z forem, v níž se realizuje mezinárodní obchod nehmotnými statky.

Obecně ji můžeme kvalifikovat jako obligaci, tedy závazkový právní vztah, v němž figuruje tak zvaný mezinárodní (nebo též zahraniční, cizí) prvek⁴⁶, a jako takový je potom předmětem úpravy práva mezinárodního obchodu.⁴⁷

Vlastní pojem mezinárodní licenční smlouvy dosud není uchopen obecně přijímanou a jednotnou definicí, nicméně v právní nauce nalezneme nepřeborné variace jeho vymezení. Naděžda Rozehnalová například ve své knize definuje mezinárodní licenční smlouvu jako „*vztah mezi smluvními partnery, majícími své sídlo (či místo podnikání) na území různých států, přičemž předmětem této smlouvy je závazek poskytovatele licence, vlastníka práva, umožnit příjemci za určitých podmínek využívání patentu, ochranné známky, průmyslového vzoru, anebo na něj převést určité výrobní poznatky a zkušenosti s tím, že tento mu bude platit poplatky.*“⁴⁸ Mezinárodní prvek tedy spočívá ve skutečnosti, že sídla, místa podnikání nebo bydliště smluvních stran se nachází na území různých států.

S ohledem na nezastupitelnou funkci, jíž mezinárodní licenční smlouva v oblasti mezinárodních obchodních operací nehmotnými statky plní, je nasnadě, že je jí věnována pozornost a prostor v celé řadě významných mezinárodních smluv v rámci

---

⁴⁵ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 223.

⁴⁶ V právu EU je zavedené označení „*přeshraniční vztah*“ nebo „*evropský mezinárodní prvek*“.

⁴⁷ SVATOŠ, Miroslav. Zahraniční obchod (teorie a praxe). Praha: Grada Publishing, 2009, s. 166, 167.

⁴⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 487.

úpravy ochrany průmyslových a autorských práv, jež se mezinárodní licenční smlouvou licencují. Bez aspirace na jejich všeobšáhly seznam můžeme zmínit například *Pařížskou úmluvu na ochranu průmyslového vlastnictví* ze dne 20. března 1883,⁴⁹ *Madridskou dohodu o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek* ze dne 14. dubna 1891,⁵⁰ *Lisabonskou dohodu na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu* ze dne 31. října 1958,⁵¹ *Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS)*,⁵² *Smlouvu Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském* ze dne 20. prosince 1996⁵³ a *Smlouvu Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech* ze dne 20. prosince 1996.^{54,55}

Jednotnou a komplexní úpravu tohoto klíčového smluvního instrumentu v současné době v žádné z uvedených multilaterálních mezinárodních smluv nenalezneme, nicméně lze říci, že převažujícím přístupem je její kvalifikace coby smlouvy *sui generis*.

Neformální kontraktační návody týkající se mezinárodních licenčních smluv nabízí rozmanité příručky, kterých v dané oblasti nalezneme celou řadu. Jedná se o návody vydávané pod záštitou významných mezinárodních organizací a jejich orgánů⁵⁶, konkrétně pak můžeme zmínit *Licenční příručku pro rozvojové země*⁵⁷, kterou

---

⁴⁹ *Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví* ze dne 20. března 1883, revidovaná v Bruselu dne 14. prosince 1890, ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934, v Lisabonu dne 31. října 1958 a ve Stockholmu dne 14. července 1967. Publikována pod č. 64/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 81/1985 Sb.

⁵⁰ *Madridská dohoda* byla publikována pod č. 65/1975 a č. 78/1985 Sb.

⁵¹ *Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu* ze dne 31. října 1958, revidovaná ve Stockholmu dne 14. července 1967. Publikována pod č. 67/1975 ve znění vyhl. č. 79/1985 Sb.

⁵² *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví*, ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb. TRIPS představuje součást *Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)* sjednané dne 15. 4. 1994 v Marrákeši publikované pod č. 191/1995 Sb.

⁵³ Publikovaná pod č. 33/2002 Sb.

⁵⁴ Publikovaná pod č. 48/2002 Sb.

⁵⁵ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 277.

⁵⁶ Tamtéž, s. 277.

publikovala Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO), nebo *Pravidla pro posuzování smluv o převodu technologií*⁵⁸, publikaci vydanou pod záštitou Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO). Aktivita na tomto poli vyvíjí například také Evropská hospodářská komise OSN (UNECE), jež vydala *Návod pro sestavování kontraktů o mezinárodním převodu know-how ve strojírenském průmyslu*.^{59,60}

Významný rozměr má úprava průmyslových, autorských a podobných práv, a potažmo tedy i nástrojů jejich dispozic, v právu EU. Otázky, na něž se zde zaměřuje pozornost především, vyvěrají z potřeby skloubit ochranu práv duševního vlastnictví s režimem volného pohybu zboží v podmínkách jednotného vnitřního trhu.

V této souvislosti nelze pominout zejména Nařízení č. 207/2009 o ochranné známce Společenství (dále též „Nařízení“), které nahradilo původní Nařízení č. 40/1994, a v tematickém kontextu této práce zejména pak jeho čl. 22, který pojednává o licenci na ochrannou známku Společenství, jež je institutem paralelním k národním ochranným známkám, a existovat tedy může souběžně s nimi. Dle uvedeného ustanovení Nařízení může být ochranná známka předmětem licence pro všechny výrobky a služby, pro něž byla zapsána, nebo i jen pro některé z nich, přičemž variabilní je také v rovině teritoriálního vymezení, neboť ji lze zapsat pro celé území EU nebo i jen pro jeho část. Z hlediska rozsahu oprávnění, jež nabyvateli z licence vznikají, potažmo míry omezení, jež v licenčním závazkovém vztahu váží jejího poskytovatele, je i v případě ochranné známky Společenství platné rozlišení na licenci výlučnou a nevýlučnou, neboť Nařízení zakotvuje možnost jejího udělení v obou zmíněných variacích.⁶¹ Dle odkazovaného ustanovení Nařízení se majitel ochranné známky Společenství může dovolávat svých práv z ochranné známky vůči nabyvateli, který porušil některá ustanovení licenční smlouvy týkající se trvání licence, podoby,

---

⁵⁷ *Licensing guide for developing countries: a guide on the legal aspects of the negotiation and preparation of Industrial Property Licenses and Technology Transfer agreements appropriate to the needs of developing countries*, Ženeva 1977.

⁵⁸ *Guidelines for evaluation of transfer of technology agreements*, New York 1979.

⁵⁹ *Guide for use in drawing up contracts relating to the international transfer of know-how in engineering industry*, dok. č. TRADE/222/Rev.I.

⁶⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 489.

⁶¹ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. Právo mezinárodního obchodu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 278.

v jaké může být ochranná známka užívána, povahy výrobků nebo služeb, pro něž byla licence poskytnuta, území, na němž může být ochranná známka užívána nebo jakosti výrobků nebo služeb vyráběných či poskytovaných nabyvatelem licence. V navazujícím ustanovení článku 22 pak Nařízení pojednává o řízení ve věci porušení ochranné známky Společenství.⁶²

Z hlediska účelu právní regulace představují odlišnou skupinu normy práva EU směřující proti omezování hospodářské soutěže, vazba na problematiku licenčních smluv je zřejmá, uvědomíme-li si riziko restriktivního působení zejména exkluzivních licenčních smluv na soutěžní prostředí.⁶³ Jedná se tedy o rozpor s čl. 101/1 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále „SFEU“), analogicky s dřívější úpravou v článku 81/1 SES, a právní úpravu výjimek ze zákazu kartelových dohod podle čl. 101/3 SFEU, konkrétně o Nařízení Komise č. 2658/2000 o použití čl. 101/3 Smlouvy na kategorie specializačních dohod a Nařízení Komise č. 2659/2000 o použití čl. 101/3 na kategorie dohod o výzkumu a vývoji.⁶⁴

Na ochranu práv vlastníků pak cílí zejména Nařízení č. 3295/94, kterým se stanoví opatření s cílem zakázat propouštění padělků a nedovolených napodobenin do volného oběhu, režimu vývozu, zpětného vývozu nebo do některého režimu s podmíněným osvobozením od cla a Nařízení č. 1383/2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo.⁶⁵

---

⁶² Nařízení Rady EU č. 207/2009 ze dne 26. února 2009, o ochranné známce Společenství. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:078:0001:0042:cs:PDF>.

⁶³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 491.

⁶⁴ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. Právo mezinárodního obchodu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 277.

⁶⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 491.

2.2. Obecná klasifikace mezinárodních licenčních smluv

S otázkou obecné kvalifikace mezinárodní licenční smlouvy souvisí problematika jejích rozmanitých druhových vymezení. Obvyklým hlediskem klasifikace je zejména předmět licenční smlouvy, kdy rozlišujeme mezinárodní licenční smlouvy patentové, známkové, smlouvy, jimiž se uděluje souhlas k využívání know-how a smlouvy smíšené, dále kritérium rozsahu poskytovaných práv, na jehož základě se profiluje typologie licencí výlučných, nevýlučných a křížových. Vzhledem k tomu, že v případě mezinárodní licenční smlouvy užíváme obecná klasifikační kritéria smlouvy licenční, lze v tomto bodě dále odkázat na příslušný výklad věnovaný typologiím licenční smlouvy v rámci první kapitoly této práce.

3. Právní režim mezinárodní licenční smlouvy

3.1. Povaha průmyslových a autorských práv a její význam pro úpravu vztahů s mezinárodním prvkem⁶⁶

Průmyslová a autorská práva, rovněž označovaná jako práva k nehmotným statkům, se spolu s právy věcnými řadí do kategorie absolutních práv, jejichž subjekt je oprávněn *erga omnes*, to znamená, že jeho absolutnímu právu odpovídá povinnost jakékoliv třetí osoby zdržet se zásahů do výkonu předmětného absolutního práva.⁶⁷

Výklad o povaze průmyslových a autorských práv z hlediska jejího významu pro úpravu ve vztazích s mezinárodním prvkem, který byl předznamenán jako náplň této kapitoly, si dle mého názoru žádá alespoň letmé vymezení některých pojmů práva duševního vlastnictví. Uvedený exkurz se při tom zaměřuje zejména na oblast práv průmyslových, neboť z obou sfér práva duševního vlastnictví se institut mezinárodní licenční smlouvy v této oblasti uplatňuje především.

Pojem **nehmotný statek**, k němuž se průmyslová a autorská práva váží, respektive jeho specifické rysy, jsou v mnoha ohledech determinanty charakteristické povahy práv průmyslových a autorských, a proto považuji za účelné předložit v úvodu

---

⁶⁶ KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 283.

⁶⁷ Tamtéž, s. 283

kapitoly jeho vymezení vycházející z právní nauky, neboť v pozitivním právu není v rámci legální definice vyhraněn.

Nehmotný statek je možné nahlížet jako imateriální výsledek duševní tvůrčí činnosti fyzických osob nebo výsledek činnosti netvůrčí povahy osob fyzických nebo právnických,⁶⁸ kde hmotná věc je toliko substrátem této tvůrčí myšlenky, jejím výrazem v rovině fyzické reality. Dle vymezení Ivo Telce se jedná o objektivně (to jest vnímatelně) vyjádřené ideální (tedy nehmotné) předměty, které nejsou ani věcmi v právním smyslu, ani právy, ale jsou coby nehmotné majetkové hodnoty způsobilé být samostatnými předměty právních a ekonomických vztahů.⁶⁹

Klíčové je při tom rozlišení jednotlivých předmětů duševního vlastnictví od jejich hmotných nosičů, které plní funkci jakéhosi substrátu, jehož prostřednictvím se imateriální předmět duševního vlastnictví manifestuje v objektivně vnímatelné fyzické realitě. Mít v patrnosti uvedené rozlišení nehmotných statků a jejich fyzických nosičů je důležité zejména z důvodu vymezení práv vztahujících se k předmětům duševního vlastnictví oproti právnímu režimu jejich fyzických nosičů, které jsou jako jakékoliv jiné hmotné věci především předmětem vlastnického práva. Což jinými slovy znamená, že předměty duševního vlastnictví a jejich hmotné nosiče jsou odlišnými právními předměty.⁷⁰

Pod pojmem **duševního vlastnictví** (*intellectual property*) pak rozumíme právní a ekonomickou abstrakci souhrnu nejrůznějších objektivních manifestací nehmotných statků.⁷¹ Jakl kategorii duševního vlastnictví schematicky člení na skupinu práv k předmětům průmyslového vlastnictví na jedné straně a skupinu práv k ostatním předmětům duševního vlastnictví, označovaných rovněž jako práva autorská a práva

---

⁶⁸ SLOVÁKOVÁ, Zuzana. Průmyslové vlastnictví, vynálezy, užité vzory, ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení. 2. vydání. Praha: LexisNexis, 2007, s. 12.

⁶⁹ TELEC, Ivo. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno: Doplněk, 1994, s. 20.

⁷⁰ SLOVÁKOVÁ, Zuzana. Průmyslové vlastnictví, vynálezy, užité vzory, ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení. 2. vydání. Praha: LexisNexis, 2007, s. 12.

⁷¹ Tamtéž, s. 12.

související, na straně druhé.⁷² V českém právním řádu v současné době nenalezneme pozitivní definici pojmu duševního vlastnictví, při jeho výkladu se proto vychází z relevantních mezinárodních smluv, jež jsou pro Českou republiku závazné, zejména potom z definice obsažené v ustanovení čl. 2 *Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví*⁷³ dle níž pojem duševního vlastnictví sestává z práv k předmětům průmyslového vlastnictví, práv k literárním, uměleckým a vědeckým dílům, k výkonům výkonných umělců, zvukových záznamů a rozhlasovému vysílání, k vědeckým objevům a nakonec ze všech ostatních práv, jež se vztahují k duševní činnosti v průmyslové, vědecké, literární či umělecké sféře.⁷⁴

V rámci kategorie duševního vlastnictví, resp. ve vztahu k širšímu pojmu nehmotných statků, potom detekujeme užší výšeč **průmyslového vlastnictví** (*industrial property*)⁷⁵, jež se jako taková profiluje určitými specifickými rysy. Signifikantní oproti jiným předmětům duševního vlastnictví je zejména jejich hospodářská (průmyslová) využitelnost a jakkoliv to neplatí bezvýhradně, pak převážně také skutečnost, že vznik výlučných práv k těmto předmětům podle zvláštních právních předpisů se váže na splnění formální podmínky zápisu do veřejnoprávního rejstříku.⁷⁶ Pokud jde o vlastní definici pojmu průmyslového vlastnictví, je s ohledem na její absenci v české legislativě situace analogická vymezení pojmu duševního vlastnictví, to jest

---

⁷² JAKL, Ladislav. Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice: vybrané otázky spojené s evropskou harmonizací a integrací. 2. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2003, s. 22.

⁷³ *Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví* byla podepsána ve Stockholmu dne 14. července 1967, v ČR publikovaná vyhláškou č. 64/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 81/1985 Sb.

⁷⁴ JAKL, Ladislav. Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice: vybrané otázky spojené s evropskou harmonizací a integrací. 2. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2003, s. 22.

⁷⁵ Pokud jde o vzájemný vztah kategorií duševního a průmyslového vlastnictví, existuje dvojí výklad. Vedle převládající koncepce průmyslového vlastnictví coby dílčí skupiny vlastnictví duševního, se lze setkat rovněž s pojetím, dle něhož průmyslové vlastnictví představuje samostatnou kategorii majetkových subjektivních práv působících *erga omnes*, jež je na stejné úrovni jako kategorie duševního vlastnictví. In Duševní vlastnictví [online]. Praha, 2002 [citováno dne 25. září 2013]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/dusevni-vlastnictvi-16458.html>>. ISSN 1213-189X.

⁷⁶ SLOVÁKOVÁ, Zuzana. Průmyslové vlastnictví, vynálezy, užité vzory, ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení. 2. vydání. Praha: LexisNexis, 2007, s. 12.

východiskem jsou při jeho výkladu především relevantní mezinárodní smlouvy, v daném případě *Pařížská úmluva o ochraně průmyslového vlastnictví* (srov. její čl. 1 odst. 3).⁷⁷

Zaměříme-li se na sféru průmyslového vlastnictví, předmětem licenční smlouvy jsou nejčastěji tak zvaná **chráněná průmyslová práva**. K zástupcům kategorie chráněných průmyslových práv v českém právním řádu řadíme patenty,⁷⁸ užitné vzory,⁷⁹ průmyslové vzory,⁸⁰ topografie polovodičových výrobků,⁸¹ práva k novým odrudám rostlin⁸² a biotechnologickým vynálezům,⁸³ ochranné známky,⁸⁴ obchodní firmu, označení původu⁸⁵ a zeměpisná označení.^{86,87}

---

⁷⁷ POSPÍŠIL, Michal. Systém právní úpravy průmyslových práv. Aplikované právo, č. 2, 2003, s. 2. Dostupné rovněž z: <<http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/9.pdf>>.

⁷⁸ Viz zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů. Mezinárodní smlouvy, jež dopadají na uvedenou oblast, a kterými je ČR vázána, jsou *Smlouva o patentové spolupráci* (1970), *Štrasburská dohoda o mezinárodním patentovém třídění* (1971) a *Úmluva o udělování evropských patentů* (1973).

⁷⁹ Viz zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů. Subsidiární je pro oblast užitných vzorů právní úprava obsažená v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích.

⁸⁰ Viz zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů. Srov. Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 98/71/ES, o právní ochraně (průmyslových) vzorů. ČR je rovněž coby smluvní strana vázána *Locarnskou dohodou o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů* (1968).

⁸¹ Viz zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků, ve znění pozdějších předpisů.

⁸² Viz zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrudám rostlin, ve znění pozdějších předpisů. Srov. Nařízení Rady (ES) č. 2100/1994/ES, o odrudových právech Společenství. ČR je coby smluvní strana vázána *Mezinárodní úmluvou na ochranu nových odrud rostlin* (1961).

⁸³ Viz zákon č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů a o změně zákona č. 132/1989 Sb., o ochraně práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat, ve znění zákona č. 93/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Srov. související Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 98/44/ES, o právní ochraně biotechnologických vynálezů.

⁸⁴ Viz zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů. Srov. Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2008/95/ES, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách. ČR je dále smluvní stranou *Niceské dohody o mezinárodním třídění výrobků*

Z uvedeného výčtu je zřejmé, že ochrana v rámci režimu zvláštního zákona je poskytovaná nejen předmětům, které jsou výsledkem duševní tvůrčí činnosti, jako jsou vynálezy, zlepšovací návrhy, průmyslové a užité vzory, ale rovněž takovým, v jejichž zárodku tvůrčí lidská myšlenka absentuje, jako jsou například obchodní firma, ochranná známka nebo označení původu. Předměty průmyslového vlastnictví, na něž se ochrana zvláštního zákona nevztahuje, jsou potom například know-how, goodwill nebo objev.⁸⁸

Abychom určitý skutkový základ mohli kvalifikovat jako nehmotný statek, musí splňovat kritéria vymezení nehmotného statku stanovená právním řádem příslušného státu. Jedná se tedy o určitý skutkový základ, který se splněním kritérií stanovených určitým právním řádem kvalifikuje jako nehmotný statek, avšak pouze z hlediska daného právního řádu. Konstruktem právního řádu jsou tak nikoliv pouze subjektivní práva ale i samotný nehmotný statek, k němuž se váží.⁸⁹

S ohledem na svou ideální povahu jsou nehmotné statky **potenciálně všudypřítomné**, kterážto vlastnost se označuje termínem **ubikvita**, a **užíváním se nespotřebovávají**. Jak již bylo zmíněno výše v rámci obecného výkladu věnovaného licenční smlouvě, umožňuje licenční smlouva na rozdíl od smluv převodních hospodářsky využít potenciál, který nehmotné statky s ohledem na uvedené charakteristiky skýtají.

---

a služeb na účely zápisu známek (1957), Smlouvy o známkovém právu, Madridské dohody o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek (1891) a Protokolu k této dohodě (1989).

⁸⁵ Viz zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení, ve znění pozdějších předpisů. Srov. též Nařízení Rady (ES) č. 510/2006/ES, o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin. V oblasti mezinárodní ochrany označení původu je ČR jako smluvní strana vázána *Lisabonskou dohodou na ochranu označení původu a jejich mezinárodním zápisu (1958)* a *Madridskou dohodou o potlačení falešných nebo klamavých údajů o původu zboží (1891)*.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1091.

⁸⁸ SLOVÁKOVÁ, Zuzana. *Průmyslové vlastnictví, vynálezy, užité vzory, ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení*. 2. vydání. Praha: LexisNexis, 2007, s. 13.

⁸⁹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 284.

Vyústěním rozdílnosti právních vymezení nehmotných statků coby konstruktů jednotlivých právních řádů je **časová** a **teritoriální omezenost** průmyslových a autorských práv⁹⁰, což se z hlediska právního režimu mezinárodní licenční smlouvy projevuje absencí takové kolizní normy v dílčích národních právních úpravách, jež by umožňovala proniknutí práva k nehmotnému statku mimo oblast právního řádu, jehož konstruktem daný nehmotný statek je.⁹¹ Pokud jde o charakteristiku **časové omezenosti** práv k nehmotným statkům, vyjadřuje skutečnost, že tato práva a jejich ochrana trvají časově omezenou dobu tak, aby nezakládala nepřiměřené překážky společenskému pokroku.

Z povahy průmyslových a autorských práv tedy vyplývá absence jejich kolizní problematiky. Vzhledem k jejich teritoriální omezenosti se proto předmětná práva řídí vždy takovým právním řádem, které je v jejich základu a které jim poskytuje ochranu (*lex loci protectionis*). Právní úprava průmyslových a autorských práv má proto povahu bezprostředně použitelných (imperativních) předpisů, přičemž ve vztazích s mezinárodním prvkem je příznačná mezinárodně sjednaná přímá úprava těchto práv, jež cílí zejména na překonání územní omezenosti, a potažmo na odbourání s tím spojené limitace hospodářského využití.⁹²

Na rozdíl od práv k nehmotným statkům je však kolizní problematika aktuální v případech závazkově právních vztahů ohledně těchto práv, například právě takovým, které jsou založené licenční smlouvou.⁹³ Vedle restrikce spočívající ve skutečnosti, že volbu práva nelze realizovat v otázkách udělení ochrany průmyslovým právům, je prostor pro uplatnění kolizní metody dále omezen tak zvanými bezprostředně použitelnými normami.⁹⁴

V rámci judikatury relevantní k problematice odlišnosti závazkových a věcných lze zmínit například rozhodnutí Soudního dvora EU ze dne 9. června 1994 ve věci *Lieber vs. Gobel*. Věc č. C-292/93.

---

⁹⁰ KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 283.

⁹¹ Tamtéž, s. 284.

⁹² Tamtéž, s. 285.

⁹³ Tamtéž, s. 285.

⁹⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 498.

3.2. Právní režim závazků ze smluv s mezinárodním prvkem

Klíčovým pojmem problematiky pojednávané v rámci příslušné subkapitoly a potažmo v rámci předkládané práce jako takové je pojem „závazek ze smluv, smlouva“. Jedná se o stěžejní a tradiční právní institut, jehož prostřednictvím se v lidské společnosti realizuje ekonomická směna hodnot. S ohledem na univerzální povahu vykazuje jeho právní úprava společné rysy napříč jednotlivými národními právními řády, což platí i v případě jeho definičního vymezení.

V rámci snah o definiční uchopení smlouvy, resp. závazku založeného smlouvou, je rozvíjeno nepřehledné množství aktivit, jako východisko lze v kontextu mezinárodního práva soukromého použít například následující definici obsaženou v úvodu návrhu nařízení o přeshraničním prodeji zboží: „*smlouva je dohoda směřující k tomu, aby z ní vyplývaly povinnosti nebo jiné právní účinky.*“⁹⁵ Základním momentem konstituujícím smlouvu, resp. smluvní závazek, je tedy konsensus autonomní vůle stran.

Determinantou povahy právní úpravy smluvních závazků s mezinárodním prvkem jsou obecné principy, které ovládají smluvní závazkové právo napříč jednotlivými národními právními řády, zejména již zmiňované zásady autonomie vůle smluvních stran, zásada *pacta sunt servanda*, korigované zásadami ochrany slabší strany a dobré víry. Smluvní autonomie má pak svůj výraz nejen v dobrovolnosti převzetí závazku ale rovněž pokud jde o volnost při formulaci jeho obsahu.

Pojmu závazku a smluvní autonomie se dotýká řada rozhodnutí vydaných Soudním dvorem EU. Byť se následující rozhodnutí vztahují k *Bruselské úmluvě*⁹⁶, to jest k oblasti procesního práva, můžeme odkázat na Rozehnalovou⁹⁷, jež v dané souvislosti zmiňuje například rozsudek Soudního dvora EU ze dne 17. června 1992 ve věci *Jakob Handte & Co. GmbH vs. Traitements Mécano-chimiques des Surfaces SA*,

---

⁹⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I.). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 70.

⁹⁶ Úmluva o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968.

⁹⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I.). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 70.

věc č. C-26/91⁹⁸, rozsudek Soudního dvora EU ze dne 17. září 2002 ve věci *Fonderie Officine Meccaniche Tacconi SpA vs. Heinrich Wagner Sinto Maschinenfabrik GmbH (HWS)*. Věc č. C-334/00, Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 20. ledna 2005 ve věci *Petra Engler vs. Janus Versand GmbH*. Věc č. C-27/02.⁹⁹

Příznačným rysem úpravy mezinárodního práva soukromého, přirozeně nikoliv pouze v oblasti smluvních závazků, je právní pluralismus. Přílehlavý je užívaný termín „**aplikační mozaika**“ vystihující překryvy a kolize právních norem, jakožto typické situace, s nimiž se lze v rámci úpravy právních vztahů s mezinárodním prvkem setkat za předpokladu, že se působnost časová, osobní a místní příslušných právních norem shoduje.

Následující subkapitoly pojednávají o základních metodách, jimiž mezinárodní právo soukromé reguluje smluvní závazkové vztahy s mezinárodním prvkem, s akcentem na rovinu práva EU, které oblast mezinárodního práva soukromého a procesního významně zasahuje, a jehož zdroje se střetávají jak s normami národními, tak i těmi, jež mají svůj původ v právu mezinárodním.¹⁰⁰

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále též „ZMPSaP“), stejně jako zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále též „ZMPS“), který vstupuje v účinnost dne 1. 1. 2014, výslovně zakotvují aplikační

---

⁹⁸ Ve vztahu k pojmu „*věci týkající se smlouvy*“ („*matters relating to a contract*“) ve smyslu čl. 5 odst. 1 Dohody ze dne 27. září o pravomoci a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních ve znění dodatku ze dne 9. října 1978 po přistoupení Dánska, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, soud shledal, že nemá být vykládán tak, aby zahrnoval situace, v nichž ani jedna ze stran svobodně nepřijala závazek vůči druhé straně. Jeho výklad by měl být nezávislý, přičemž nemá být chápán tak, že řeší, jak je daný právní vztah v řízení před národním soudem klasifikovaný národním právním řádem. [citováno dne 10. listopadu 2013]. Dostupné také z: <<http://isap.vlada.cz/Dul/JUDIKATY.nsf/ec061949bf7cad6380256dd00033eec8/504582cf0fc8600980256ba50044a3d7?OpenDocument>>.

Srov. též rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. března 1983 ve věci *Martin Peters Bauunternehmung GmbH vs. Zuid Nederlandse Aannemers Verenigins*. Věc č. 34/82.

⁹⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I.). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 70.

¹⁰⁰ Viz pojem „*aplikační mozaika*“.

přednost přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie před vnitrostátními právními normami.^{101,102} Jak uvádí Pauknerová, aplikační přednost se vztahuje i na výklad Soudního dvora EU.¹⁰³

3.2.1. Přímá metoda

Přímou metodou rozumíme způsob úpravy soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem prostřednictvím takzvaných přímých právních norem, které předmětné právní vztahy přímo regulují, samy obsahují jejich hmotněprávní úpravu na rozdíl od norem kolizních, jejichž funkcí je upravit právní vztah nepřímo tím, že na základě stanovených kritérií určí právní řád státu, jehož normami se řídí, a na hmotněprávní úpravu obsaženou ve věcných normách tedy toliko odkáží, aniž by ji však samy přímo obsahovaly.¹⁰⁴

Přímé normy tedy bezprostředně upravují práva a povinnosti regulovaných právních vztahů, což jsou výlučně soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem, a zároveň jsou bezprostředně aplikovatelné, použijí se tedy bez nutnosti jejich předchozího povolání kolizní normou. Zakotvení přímých norem ve formě předpisů vnitrostátního původu sice není vyloučeno, nicméně jejich pramenem jsou zpravidla mezinárodní smlouvy, sjednaná přímá metoda se pak uplatní výlučně v dotčených smluvně zavázaných státech, a to pouze na ty soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem, které odpovídají vymezení předmětu dané mezinárodní smlouvy.¹⁰⁵

Přímá metoda je v rozsahu vymezeném předmětem mezinárodní smlouvy nástrojem unifikace právních úprav smluvně zavázaných států, možnosti jejího uplatnění jsou při tom limitovány stanovením tak zvaných vnitřních a vnějších mezí.

---

¹⁰¹ Srov. ustanovení § 2 ZMPS, dle něhož: „*Zákon se použije v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána (dále jen „mezinárodní smlouva“), a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie.*“

¹⁰² ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I.). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 63, 64.

¹⁰³ PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 62.

¹⁰⁴ KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 23.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 24.

Vnitřní meze aplikace přímých norem jsou definované vymezením kvality právních vztahů, které představují předmět jejich úpravy.¹⁰⁶

Na kontraktační praxi mezinárodních licenčních smluv působí četné neformální příručky vydávané pod záštitou mezinárodních organizací, mezi nimiž můžeme zmínit například *Model International Transfer of Technology Contract* z roku 2009 a *Model International Trademarks Licence* z roku 2008 vydané Mezinárodní obchodní komorou (ICC, *International Chamber of Commerce*). Funkcí uvedených příruček je však spíše než docílit v důsledku unifikovaného právního režimu mezinárodní licenční smlouvy pomoci smluvním stranám překlenout obtíže, na něž mohou zejména při sjednávání komplikovanějších smluvních konstrukcí narazit.¹⁰⁷

3.2.2. Kolizní metoda

Poměr dvou základních metod regulace soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem, a sice metody přímé a kolizní, je poměrem obecného ku zvláštnímu, přičemž obecným a převažujícím způsobem řešení je metoda kolizní. Z uvedeného plyne, že při řešení určitého soukromoprávního vztahu je možná jejich souběžná aplikace ve smyslu doplnění případné zvláštní regulace prostřednictvím přímých norem metodou kolizní.¹⁰⁸

Mechanismus fungování kolizní metody úpravy soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem spočívá ve výběru některého z dotčených právních řádů na základě pevně určených kritérií v kolizní normě.¹⁰⁹ Kolizní metoda se tedy realizuje prostřednictvím kolizních norem.

Kolizní normy na rozdíl od norem přímých neobsahují hmotněprávní řešení určitého soukromoprávního poměru s mezinárodním prvkem přímo, nýbrž na hmotné právo odkazují, obsahují klíč pro určení právního řádu, jehož má být v daném případě použito. Uvedený klíč obsažený v navázání dvoustranné kolizní normy se nazývá

---

¹⁰⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 184.

¹⁰⁷ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 278.

¹⁰⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 183.

¹⁰⁹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 103.

hraniční určovatel, setkat se můžeme rovněž s označeními hraniční ukazatel či kolizní kritérium.¹¹⁰

Pokud jde o právní režim mezinárodní licenční smlouvy coby samostatného smluvního typu, nebyl na bázi žádné mnohostranné mezinárodní smlouvy unifikován.¹¹¹ Vzhledem k tomu, že tedy není předmětem úpravy mezinárodně sjednaných přímých norem, je nutné určit tak zvaný **obligační statut**.

Rozehnalová **obligační statut** neboli **rozhodné právo** definuje jako právo, které povolává kolizní norma, aby řešilo závazkový právní vztah založený smlouvou.¹¹² Svatoš k pojmu obligačního statutu uvádí následující: „*Každý soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem se musí řídit podle právních předpisů určitého státu. V závazkových právních vztazích se toto právo označuje jako obligační statut (nebo také závazkový statut nebo rozhodné právo). Obligační statut upravuje práva a povinnosti účastníků závazkového vztahu... Obligační statut však neupravuje všechny otázky, které s konkrétním závazkovým právním vztahem souvisejí. V právní teorii se v této souvislosti hovoří o tak zvaných mezích obligačního statutu, za které se považují otázky, které jsou zpravidla upraveny jiným právním řádem, než který představuje obligační statut. Mezi tyto otázky patří způsobilost účastníků uzavřít závazkovou smlouvu, zajištění plnění závazků, incidenční otázky a další.*“¹¹³

Určení rozhodného práva patří k prejudiciálním otázkám, jimiž se soud případně rozhodci při projednávání příslušného sporu zbývají přednostně, přičemž závěr jejího posouzení musí náležitě odůvodnit.^{114,115}

---

¹¹⁰ KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 110.

¹¹¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 489.

¹¹² ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I.). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 82.

¹¹³ SVATOŠ, Miroslav. Zahraniční obchod (teorie a praxe). Praha: Grada Publishing, 2009, s. 167.

¹¹⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Volba práva v závazkových vztazích s mezinárodním prvkem. Právní fórum, 2006, č. 3., s. 82.

¹¹⁵ Srov. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě 13 Co 582/82: „*V odůvodnění rozhodnutí soudu o vztahu s mezinárodním prvkem musí být výslovně uvedeno a zdůvodněno, na jakém právním základě posoudil*

K základním pramenům kolizních norem řadíme mnohostranné mezinárodní smlouvy, dvoustranné mezinárodní smlouvy, mezi nimiž množinu těch nejfrekventovanějších představují smlouvy o právní pomoci, normy práva Evropské unie, další rovinu regulace soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem prostřednictvím kolizních norem představují předpisy vnitrostátní.

V rámci první z uvedených kategorií pramenů kolizních norem, kterou představují mnohostranné mezinárodní smlouvy, patří zmínit zejména *Římskou úmluvu o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy*¹¹⁶ (dále též „Římská úmluva“), jež se však aplikuje pouze na smlouvy uzavřené před datem 17. prosince 2009.

Pokud jde o realizaci kolizní metody úpravy soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem, klíčový význam má Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy v Evropské unii (dále též „Nařízení Řím I.“)¹¹⁷, jež s účinností od 17. prosince 2009 nahradilo Římskou úmluvu.¹¹⁸

---

soud otázku aplikace čs. nebo cizího právního řádu; jinak je totiž takové rozhodnutí v uvedeném směru nepřezkoumatelné.“

¹¹⁶ Římská úmluva byla podepsána dne 19. 6. 1980 tehdejšími členskými státy EHS (Belgie, SRN, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, dne 10. 3. 1981 k ní přistoupilo Dánsko a dne 7. 12. 1981 jej následovaly také Irsko a Velká Británie). V platnost vstoupila o deset let později, dne 1. 4. 1991. Římská úmluva byla smlouvou uzavřenou, jejímiž výlučnými smluvními stranami byly členské státy ES/EU. Účel Římské úmluvy byl proklamován v její Preambuli jako sjednocení práva v oblasti mezinárodního práva soukromého, dle jejího čl. 1/1 tak představovala unifikaci kolizních norem smluvních států pro závazky ze smluv s mezinárodním prvkem, neobsahuje tedy kolizní normy, jež by se vztahovaly na závazky z deliktů a kvasideliktů. Pokud jde o vzájemný poměr úprav obsažených v ZMPSaP, resp. ZMPS a v Římské úmluvě v případě jejich rozdílnosti, měla Úmluva ve smyslu ustanovení čl. 10 Ústavy a § 2 ZMPSaP aplikační přednost (srov. § 2 ZMPS).

Problematičnost Římské úmluvy spočívala spíše než v jejím obsahu ve formě, zdroji její úpravy, to jest ve skutečnosti, že se jedná o mezinárodní smlouvu, jakkoliv samozřejmě i její materiální uchopení doznalo v Nařízení Řím I. jistých změn.

¹¹⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy v Evropské unii, jež se použije od 17. prosince 2009 (s výjimkou čl. 26).

¹¹⁸ Nástupnický poměr Nařízení Řím I. ve vztahu k Římské úmluvě zakotvuje jeho čl. 24 odst. 1, uvedené však neplatí v případě Dánska, pro které je i nadále závazná Římská úmluva. Nařízení Řím I.

Nařízení Řím I. zakotvuje v ustanovení čl. 2 svoji univerzální použitelnost stejně, jako tomu bylo i v případě Římské úmluvy, což znamená, že právo určené na základě Nařízení se použije bez ohledu na to, zda je právem některého z členských států, či nikoliv. Nařízení je použitelné ve všech členských státech s výjimkou Dánska, jež se justiční spolupráce v civilních věcech neúčastní.¹¹⁹

Vymezení okruhu smluvních závazkových vztahů, na něž se Nařízení Řím I. použije, se v zásadě shoduje s vymezením obsaženým v Římské úmluvě, a dle čl. 1 věcný dosah Nařízení Řím I. tedy zahrnuje ty smluvní vztahy občanského a obchodního práva, u nichž vyvstává kolize právních řádů, respektive u nich existuje dostatečně právně relevantní mezinárodní prvek, jehož je kolize národních právních řádů vyústěním.¹²⁰

Základním předpokladem podřazení právního vztahu do oblasti mezinárodního práva soukromého a procesního a podmínkou aplikace Nařízení Řím I., formulovanou v jeho ustanovení čl. 1 odst. 1 věta první, je existence kolize právních řádů.¹²¹ Předmět působnosti Nařízení Řím I. je při tom vymezen jak pozitivně tak i ve směru negativním v ustanovení čl. 1 odst. 2, zejména se jedná o vyloučení věcí daňových, celních, správních nebo též vyloučení otázek, jež se týkají osobního stavu, způsobilosti fyzické osoby k právům a k právním úkonům, a které představují tradiční mez obligačního statutu.¹²²

---

se aplikuje pouze na smlouvy uzavřené po 17. prosinci 2009, kdy nabylo účinnosti, přičemž pokud jde o smlouvy uzavřené před tímto datem, podléhají dosavadní právní úpravě, a zejména tedy Římské úmluvě. Jak vyplývá z ustanovení čl. 25 odst. 2 Nařízení Řím I., nahrazuje dvoustranné mezinárodní smlouvy, jež byly uzavřené mezi členskými státy.

¹¹⁹ HRADILOVÁ, Veronika, CRHA, Martin. Evropské mezinárodní právo soukromé: Římská úmluva a Nařízení Řím I. [online]. Katedra mezinárodního práva a evropského práva, Právnická fakulta MU [citováno dne 2. října 2013]. Dostupné z:

<<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/js09/mps/web/pages/08.html>>.

¹²⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 79.

¹²¹ Tamtéž, s. 79.

¹²² Tamtéž, s. 71, 72.

Nařízení Řím I. obsahuje kolizní normy v člancích 3 až 8, které zakotvují dva základní způsoby povolání rozhodného práva, a sice volbu práva a určení obligacního statutu pomocí náhradních hraničních určovatelů.¹²³

3.2.3. Volba práva

Vzhledem k tomu, že ZMPSaP, ZMPS, Římská úmluva ani Nařízení Řím I. neobsahují kolizní normu vztahující se specificky k mezinárodní licenční smlouvě, otevírá se značně široký prostor pro určení rozhodného práva na základě projevené vůle stran ve smlouvě.¹²⁴

Volba práva představuje základní a primární mechanismus určení rozhodného práva v závazkovém právu s mezinárodním prvkem, a jako taková je zakotvena ve všech moderních právních řádech¹²⁵. Je reflexí zásady smluvní volnosti (autonomie vůle), škála jejíchž projevů je v kontextu závazkově právních vztahů s mezinárodním prvkem rozšířena mimo tradiční svobodu volby smluvního partnera a volnost do značné míry stanovit obsah závazkově právního vztahu (a jiné) o další dimenzi, a sice o svobodu určení rozhodného práva.¹²⁶

Zatímco například ještě v polovině 19. století byl nejfrekventovanějším nástrojem hraniční určovatel místa plnění (*lex loci solutionis*) a volba práva představovala instrument spíše výjimečný, historický vývoj v dané oblasti vyznačující se posilováním smluvní autonomie umocnil i význam volby práva, jež v současnosti představuje primární nástroj fixace statusu závazkově právního vztahu s mezinárodním

---

¹²³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 82.

¹²⁴ KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 279.

¹²⁵ Výjimku představují některé státy islámského okruhu, například Spojené arabské emiráty, Irák a Írán, a s akceptačními výhradami k možnosti volby práva se lze dosud setkat také v Brazílii a některých dalších státech Jižní Ameriky.

¹²⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. Evropský justiční prostor (v civilních otázkách). 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 57.

prvkem.¹²⁷ Volbu práva coby přednostní východisko určení rozhodného práva na úrovni práva EU zakotvuje jak Římská úmluva v čl. 3 tak i Nařízení Řím I v čl. 3.^{128,129}

Ve vztahu k problematice volby práva je v rámci české vnitrostátní právní úpravy relevantní ustanovení § 9 odst. 1 ZMPSaP, v němž je zakotveno právo účastníků smlouvy zvolit si právo, kterým se mají jejich vzájemné majetkové vztahy řídit. Uvedené úpravě odpovídá formulace ustanovení § 87 odst. 1 ZMPS, dle kterého „*smlouvy se řídí právem státu, s nímž smlouva nejúžeji souvisí, pokud smluvní strany nezvolily rozhodné právo.*“ V druhé větě citovaného ustanovení ZMPS je dále nastolen požadavek výslovného vyjádření volby vyjma případy, kdy volba nepochybně vyplývá buď ze smlouvy, nebo z okolností daného případu. ZMPS obdobně jako ZMPSaP v ustanovení § 9 odst. 1 tedy připouští mlčky provedenou volbu práva za předpokladu, že s ohledem na okolnosti daného případu je obsah vůle smluvních stran nepochybný.

Jak uvádí Bělohlávek¹³⁰, v tuzemské jakož i v zahraniční praxi mezinárodního obchodního styku převažuje odmítavý postoj ve vztahu k tak zvané hypotetické volbě práva, jež spočívá v určení obligačního statusu na základě posouzení zájmů smluvních stran, kdy se jako rozhodné určí právo toho státu, jež by smluvní strany pravděpodobně zvolily, v případě, že explicitní volba práva v rámci příslušného závazkově právního vztahu nebyla učiněna.

Rozsah přípustnosti volby práva v tuzemském mezinárodním právu soukromém je při komparaci s úpravami některých jiných států v rámci praxe kontinentální Evropy poněkud omezený. Zatímco tuzemské právo umožňuje volbu práva pouze pro závazkově právní a pracovně právní vztahy, v nichž figuruje mezinárodní prvek, v některých právních řádech se volba práva může uplatnit rovněž v oblastech dědického či rodinného práva. Napříč právními úpravami jednotlivých států nemá univerzální platnost ani požadavek existence mezinárodního prvku ve vztahu, jehož právní status by mohl být určen volbou (uvedené však platí výlučně ve vztahu ke hmotněprávním

---

¹²⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Volba práva v závazkových vztazích s mezinárodním prvkem. Právní fórum, 2006, č. 3., s. 83.

¹²⁸ Odkazované ustanovení čl. 3 Nařízení Řím I. odpovídá úpravě obsažené v čl. 3 Římské úmluvy.

¹²⁹ KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 212.

¹³⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Volba práva v závazkových vztazích s mezinárodním prvkem. Právní fórum, 2006, č. 3., s. 88.

účinkům a pouze v rámci dispozitivní právní úpravy práva jinak použitelného pro daný právní vztah).^{131,132}

K pozitivním aspektům, které smluvní strany určením rozhodného práva volbou do závazkově právního vztahu vnáší, patří zejména právní jistota a předvídatelnost, kteréžto účinky umocňuje rozhodčí nebo prorogační smlouva, pokud je smluvní strany do svého ujednání zahrnou, a dále také ekonomická efektivita fungování závazkově právního vztahu, jež bude nejlépe odpovídat představám smluvních stran.

Dle převažujícího názoru se otázky přípustnosti volby práva, jakož i jejího rozsahu a formy, rovněž musí řídit určitým právním řádem. Tuzemské právo analogicky k úpravám v mnoha jiných státech pro jeho určení stanoví kritérium *lex fori*, to znamená, že otázka volby práva se řídí právem toho státu, v němž je (resp. by byl) rozhodován daný spor.^{133,134} K aplikačnímu rozsahu uvedeného pravidla Bříza uvádí následující: „...*jak volba práva, tak volba soudu se musí vždy opírat (pokud jde o jejich přípustnost) o normy mezinárodního práva soukromého státu soudu (ať je jejich původ vnitrostátní, či mezinárodněprávní), nemůže jen tak „viset ve vzduchu“ a být postavena nad právní řád soudiště.*“¹³⁵ Normy státu soudu rozhodují rovněž o aplikaci imperativních a kogentních norem jiného než zvoleného právního řádu a výhrady veřejného pořádku.¹³⁶

Doložka o volbě práva a o způsobu řešení sporů patří k významným momentům, funkčním instrumentům racionální kontraktace, a smluvním stranám, jež zakládají závazkově právní vztahy ve sféře mezinárodního obchodu, lze proto jejich ujednání jednoznačně doporučit, a to i v případě, kdy existuje jednotná hmotněprávní úprava, neboť ta je ve vztahu ke konkrétnímu závazkovému vztahu nezřídka kdy

---

¹³¹ Jako příklad lze uvést německou právní úpravu, konkrétně čl. 27 III. EGBGB.

¹³² BĚLOHLÁVEK, Alexander. Volba práva v závazkových vztazích s mezinárodním prvkem. Právní fórum, 2006, č. 3., s. 83.

¹³³ Tamtéž, s. 84.

¹³⁴ Uvedené řešení je v rámci praxe mezinárodního obchodního styku v kontinentální Evropě převažující, nikoliv však univerzální. Odlišné východisko nalezneme například v německé právní úpravě, konkrétně v čl. 27 ve spojení s čl. 31 I. EGBGB, kde je zakotveno kritérium *lex causae*.

¹³⁵ BŘÍZA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3.

¹³⁶ Tamtéž, s. 6.

neúplná. V takovém případě se k vyplnění mezer jednotné hmotněprávní úpravy použije národní právo, jež kolizní normy určí, tedy taková úprava, jejíž použití, a potažmo právní důsledky její aplikace, kontrahenti v době uzavírání smlouvy nemusí vůbec předvídat.¹³⁷

Doložka o volbě práva představuje podobně jako doložka rozhodčí nebo prorogační relativně autonomní součástí smlouvy. Projevem uvedené autonomie je například ustanovení § 267 odst. 3 ObchZ, dle něhož: „*Je-li součástí jinak neplatné smlouvy dohoda o volbě práva nebo tohoto zákona (§ 262) nebo dohoda o řešení sporu mezi smluvními stranami, jsou tyto dohody neplatné pouze v případě, že se na ně vztahuje důvod neplatnosti. Neplatnost těchto dohod se naopak netýká neplatnosti smlouvy, jejíž jsou součástí.*“ NOZ v duchu zásady *in dubio pro validate*, tj. že v pochybnostech se má postupovat ve prospěch platnosti právního jednání¹³⁸, analogicky v obecné rovině zakotvuje v ustanovení § 576 NOZ následující formulaci: „*Týká-li se důvod neplatnosti jen takové části právního jednání, kterou lze od jeho ostatního obsahu oddělit, je neplatnou jen tato část, lze-li předpokládat, že by k právnímu jednání došlo i bez neplatné části, rozpoznala-li by strana neplatnost včas.*“

Zmíněná autonomie se projevuje také v kontextu problematiky odstoupení od smlouvy, konkrétně potom v ustanovení § 351 odst. 1 ObchZ: „*(1) Odstoupením od smlouvy zanikají všechna práva a povinnosti stran ze smlouvy. Odstoupení od smlouvy se však nedotýká nároku na náhradu škody vzniklé porušením smlouvy, ani smluvních ustanovení týkajících se volby práva nebo volby tohoto zákona podle § 262, řešení sporů mezi smluvními stranami a jiných ustanovení, která podle projevené vůle stran nebo vzhledem ke své povaze mají trvat i po ukončení smlouvy.*“¹³⁹ V rekodifikované úpravě je analogická formulace ustanovení § 2005 odst. 2 NOZ: „*Odstoupení od smlouvy se nedotýká práva na zaplacení smluvní pokuty nebo úroku z prodlení, pokud*

---

¹³⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K. a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 85.

¹³⁸ Srov. ustanovení § 574 NOZ: „*Na právní jednání se má hledět spíše jako na platné než jako neplatné.*“

¹³⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Volba práva v závazkových vztazích s mezinárodním prvkem. Právní fórum, 2006, č. 3., s. 86.

již dospěl, práva na náhradu škody vzniklé z porušení smluvní povinnosti ani ujednání, které má vzhledem ke své povaze zavazovat strany i po odstoupení od smlouvy, zejména ujednání o způsobu řešení sporů. Byl-li dluh zajištěn, nedotýká se odstoupení od smlouvy ani zajištění.“

Rozlišit můžeme **volbu práva materiální** od vývojově mladšího a v moderních právních řádech převažujícího řešení, jež představuje tak zvaná **kolizní volba práva**. Zatímco v případě materiální nebo též materializované volby práva se oprávnění smluvních stran určit právní řád nedotýká kogentních norem určitého právního řádu a v tomto ohledu je volba práva omezená, v případě kolizní volby práva jiného právního řádu vyloučí smluvní strany také aplikaci vlastních kogentních norem, označovaných také jako kogentní normy vnitrostátní, takže v daném případě bude smluvní právní režim stanoven výlučně zvoleným právním řádem, jehož regulaci se smluvní strany rozhodly daný závazkově právní vztah podřídít.¹⁴⁰

Volba práva spočívá v tom, že si smluvní strany souhlasným projevem vůle určí **obligační statut**, čili rozhodné právo, ať už se rozhodnou podřídít mu celý závazkově právní vztah, nebo jen jeho část, přičemž ostatní hraniční ukazatelé se při určení rozhodného práva v rámci kolizní metody uplatní jen tehdy a jen v takové míře, pokud respektive nakolik kontrahenti své právo volby nevyužijí.

Podoba, v jaké je institut volby práva zakotven, se dále může lišit v závislosti na tom, zda je smluvním stranám umožněno provést volbu rozhodného práva, aniž by ve volbě byly omezeny rámcem vybraných právních řádů, které mají k dané situaci určitý vztah, nebo zda je jejich smluvní volnost v tomto ohledu limitovaná. Uvedená otázka, potažmo způsob jejího řešení, představuje východisko rozlišení **volby práva omezené** a **neomezené**.¹⁴¹

Koncepce **kolizní a neomezené volby práva** koresponduje nejlépe se zásadami autonomie vůle či smluvní volnosti stran¹⁴², jež představují prubířský kámen smluvního

---

¹⁴⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. Evropský justiční prostor (v civilních otázkách). 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 57.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 58.

¹⁴² KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 298.

závazkového práva napříč jednotlivými moderními právními řády, a výrazně se tedy odráží i v úpravě závazkově právních vztahů s mezinárodním prvkem.

3.2.3.1. Volba práva v EU

Volba práva zaujímá mezi jinými způsoby určení rozhodného práva stěžejní pozici rovněž na úrovni práva EU, kde ji zakotvují takzvané Římské instrumenty, a sice Římská úmluva a Nařízení Řím I. Uvedené tezi v proklamativní rovině svědčí formulace odrážky (11) Preambule k Nařízení Řím I., dle níž: *„Možnost volby, kterou mají smluvní strany při výběru rozhodného práva, měla být základem systému kolizních norem v oblasti smluvních závazků“*. Její explicitní vyjádření nalezneme dále v čl. 3 Římské úmluvy, které nese označení *„Svobodná vůle stran“*. Smluvní volnost coby fundamentální princip evropského závazkového práva reflektuje rovněž literatura doktrinální. V rámci relevantní judikatury Bříza¹⁴³ zmiňuje rozsudek Soudního dvora EU ze dne 9. října 2009 ve věci ICF, věc č. C-133/08, který mimo jiné obsahuje následující formulaci *„Co se týče kritérií stanovených v úmluvě za účelem určení rozhodného práva, je třeba uvést, že jednotná pravidla stanovená v hlavě II úmluvy (pozn. Římská úmluva) zakotvují zásadu, podle které má přednost vůle smluvních stran, kterým byla v čl. 3 úmluvy přiznána svobodná volba rozhodného práva.“*

Pokud jde o úpravu volby práva v Nařízení Řím I., nedoznala oproti Římské úmluvě zásadnějších koncepčních změn. Ustanovení čl. 3 Nařízení Řím I. zakotvuje analogicky k úpravě obsažené v ustanovení čl. 3 odst. 1 Římské úmluvy lapidárně formulovanou koncepci volby práva, dle níž se smlouva řídí právem, jež si strany samy zvolí, přičemž volba musí být vyjádřena výslovně nebo vyplývat s dostatečnou jistotou z ustanovení smlouvy nebo okolností případu.¹⁴⁴ Progresivním momentem uvedené koncepce, zakotveným jak v Římské úmluvě, tak i v Nařízení Řím I., je skutečnost, že v nich absentuje požadavek určitého pojitka mezi zvoleným právním řádem a příslušnou

---

¹⁴³ BŘÍZA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 25.

¹⁴⁴ PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 155.

smlouvou (smluvními stranami, plněním apod.), což jinými slovy znamená, že smluvní strany mohou smlouvu podřídit právu jakéhokoliv státu.^{145,146}

Řešení zakotvené v článku 3 představuje základní, obecnou úpravu, jejímž teoretickým východiskem je **relativně** (tj. s ohledem na restriktce formulované v čl. 3 a dále v čl. 5-8) **neomezená volba práva**, jež se nevztahuje toliko na právní řády členských států EU.

Oproti úpravě volby práva obsažené v Římské úmluvě přibyla v Nařízení Řím I **tzv. doložka o vnitřním trhu**, jež má zamezit možnosti obcházet volbou práva kogentní ustanovení práva EU.¹⁴⁷ Přínosná je rovněž skutečnost, že úprava obsažená v Nařízení Řím I reflektuje nařízení č. 44/2001 (ES), o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále též „Nařízení Brusel I.“).

Římské instrumenty (Římská úmluva v čl. 15 a Nařízení Řím I. v čl. 20) v souladu s obecným trendem zakotvují **zákaz zpětného a dalšího odkazu**, který v zájmu předejití zkreslení vůle kontrahentů vylučuje aplikaci norem mezinárodního práva soukromého (kolizních norem) příslušného rozhodného práva.^{148,149}

Ačkoliv v základním legislativním řešení se prosadila koncepce kolizní a neomezené volby práva, pro vybrané smluvní typy (zejména se jedná o některé individuální pracovní a spotřebitelské smlouvy) se institut volby práva omezuje na její materializovanou podobu.

Zejména v rámci přípravy Nařízení Řím I. byl předmětem diskusí a polemik způsob, jak konstruovat pojem práva z hlediska škály možných „práv“, v jejímž rámci

---

¹⁴⁵ Srov. čl. 2 Nařízení Řím I.: „Právo určené na základě tohoto nařízení se použije bez ohledu na to, zda je právem některého z členských států, či nikoliv.“

¹⁴⁶ BŘÍŽA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 37.

¹⁴⁷ HRADILOVÁ, Veronika, CRHA, Martin. Evropské mezinárodní právo soukromé: Římská úmluva a Nařízení Řím I. [online]. Katedra mezinárodního práva a evropského práva, Právnická fakulta MU [citováno dne 2. října 2013]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/js09/mps/web/pages/08.html>.

¹⁴⁸ BŘÍŽA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 38.

¹⁴⁹ Srov. GIULIANO, Mario and LAGARDE, Paul. *Report on the Convention on the law applicable to contractual obligations*. Official Journal C 282, ze dne 31. října 1980. [EU Council of the EU Document]. [citováno dne 10. října 2013]. Dostupná také z: <http://aei.pitt.edu/1891/>.

mohou strany uplatnit svou smluvní autonomii. Předznamenáním možného průlomu do rozsahu volby práva byla formulace návrhu Nařízení¹⁵⁰, jež však nakonec do jeho konečné podoby prosazena nebyla, a jež by otevírala prostor pro přímou a nezprostředkovanou volbu Principů mezinárodních smluv UNIDROIT (*Principles of International Commercial Contracts, PICC*)¹⁵¹ Principů evropského smluvního práva (*Principles of European Contract Law, PECL*), DCFR (*Draft Common Frame of Reference*), případně dalších pravidel *lex mercatoria*¹⁵² uznávaných na úrovni mezinárodní nebo na úrovni Evropské unie, nebo například pravidel vázaných k určitému náboženství.^{153,154,155} Jakkoliv se čl. 22 Nařízení Řím I zmiňuje o právu, nerozumí jím tedy právo anacionální, nestátní povahy¹⁵⁶, nýbrž vztahuje se pouze na právní řády států (případně na právní normy autonomních územních jednotek určitého státu, ačkoliv tyto nemají z pohledu mezinárodního práva veřejného subjektivitu.¹⁵⁷

---

¹⁵⁰ Srov. čl. 3 odst. 2 návrhu Nařízení Řím I: „*Strany si jako rozhodné právo mohou zvolit rovněž principy a normy hmotného závazkového práva, jež musí být uznávány na úrovni mezinárodní i na úrovni Společenství.*“

¹⁵¹ V základu Evropských principů smluvního práva a Principů mezinárodních smluv UNIDROIT je soukromá iniciativa, nejsou tedy spojené se státem coby zákonodárcem. Evropské principy smluvního práva byly vypracovány v rámci Komise evropského smluvního práva, Principy mezinárodních smluv UNIDROIT pak vznikly pod záštitou mezinárodní organizace UNIDROIT.

¹⁵² *Lex mercatoria* označované rovněž jako transnacionální právo mezinárodních obchodních transakcí, světové právo mezinárodního obchodu apod. (*Welthandelsrecht, Commercial Law of Nations*) vychází z idee existence samostatného systému práva, souboru právních norem, jejichž předmětem jsou vztahy vznikající v rámci mezinárodního obchodního styku. In SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod (teorie a praxe)*. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 173.

¹⁵³ Bříza v dané souvislosti zmiňuje rozhodnutí EWCA (*England and Wales Court of Appeal*) ze dne 3. dubna 2007, ve věci č. A3/2006/0839 and 1647, *Halpern v. Halpern*, v níž se jednalo o volbu židovského práva. Dostupné také z: <<http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2007/291.html>>. In BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 36.

¹⁵⁴ CRHA, Martin. *Volba práva v evropském justičním prostoru – současnost a budoucnost*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2008, č. 2, s. 166.

¹⁵⁵ BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 35.

¹⁵⁶ CRHA, Martin. *Volba práva v evropském justičním prostoru – současnost a budoucnost*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2008, č. 2, s. 166.

¹⁵⁷ HRADILOVÁ, Veronika, CRHA, Martin. *Evropské mezinárodní právo soukromé: Římská úmluva a Nařízení Řím I*. [online]. Katedra mezinárodního práva a evropského práva, Právnická fakulta MU

Oproti původně navrhovanému avšak nerealizovanému řešení proklamuje bod 13 Preambule Nařízení Řím I. možnost smluvních stran inkorporovat do příslušné smlouvy normy nestátní povahy prostřednictvím odkazu, který však, coby standardní součást smlouvy, podléhá kogentním normám rozhodného práva (tzv. materiální volba práva).¹⁵⁸

Stejně odmítavý postoj, jako k eventualitě přímé volby (*voie directe*) anacionálních pravidel, byl zaujat rovněž k možnosti zakotvení tak zvaných samoregulovatelných smluv (*self regulating contract, Rechtsordnungsglose Verträge*). Rozehnalová předkládá jejich definici coby „smluv, v nichž strany vyloučí dopad jakéhokoliv právního řádu a následně podřídí smlouvu pouze smluvním ustanovením.“¹⁵⁹

Škála právních řádů, mezi nimiž mohou smluvní strany volit, se při tom neomezuje toliko na právní řády členských států Evropské unie a limitovaná není ani požadavkem reciprocit ze strany příslušného státu. Koncepce volby práva prosazená na poli Evropské unie tak plně konvenuje s obecným trendem **neomezené** kolizní volby práva, který se prosazuje v moderních závazkově právních úpravách.¹⁶⁰ Neomezenost volby práva zakotvené v unijní úpravě tedy spočívá ve skutečnosti, že se nevztahuje toliko na právní řády členských států EU, nicméně v dané souvislosti je příležitým výše užitý přívlastek „relativní“, neboť upomíná na restriktce formulované v čl. 3 a dále v čl. 5-8 Nařízení Řím I., jež omezují aplikační rozsah zvoleného práva zejména z titulu výhrady veřejného pořádku a rozporu s imperativními normami (viz zevrubněji pojednání v rámci podkapitoly 3.2.5.).

[citováno dne 2. října 2013]. Dostupné z:

<<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/js09/mps/web/pages/08.html>>.

¹⁵⁸ BAR, Christian von. *Trends in the development of private law in the context of European unification: section of civil law: English part; Liberalization of labour relations regulation in the process of globalization: section of labour law: English part: collection of papers from the International scholastic conference Law as a unifying factor of Europe - jurisprudence and practice*. Bratislava: Comenius University in Bratislava, Faculty of Law, 2011. s. 212.

¹⁵⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 65.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 63.

Smluvní strany mohou realizovat autonomii své vůle i v tom směru, že se rozhodnou podřídít jednotlivé části závazkově právního vztahu různým právním řádům, uvedené řešení se označuje jako **štěpení smlouvy** (z něm. *Aufspaltung*, fran. *dépeçage*). V licenční praxi se pak můžeme setkat s případy, kdy regulaci odlišnými právními řády podléhají na příklad placení licenční odměny, plnění smlouvy, nesplnění smlouvy a jeho následky, a podobně. S doložkami, jež právní režim smlouvy štěpí, se však v licenční praxi setkáváme spíše výjimečně. Odpůrci možnosti zvolit si pro partikulární otázky smluvního vztahu různé právní řády namítají zejména riziko nesourodosti a neústrojnosti výsledného řešení. Se zřetelem k uvedené výtce jej lze doporučit spíše pro takové licenční smlouvy, v jejichž rámci existuje kompaktní spleť relativně právně samostatných vztahů.¹⁶¹

V souladu se zásadou smluvní autonomie mohou kontrahenti svoji souhlasnou vůli, vtělenou do určení rozhodného práva, změnit a dohodnout se, že smlouvu podřídí jinému právu, než jakému podléhala doposud. Možnost změnit dříve provedenou volbu rozhodného práva předjímá jak Nařízení Řím I. v ustanovení čl. 3 odst. 2, tak i ZMPSaP¹⁶², obě úpravy ji však limitují z hlediska dopadu na formální platnost a práva třetích osob, na něž se tedy změna právního režimu vztahovat nebude.

Pokud jde o způsob vyjádření volby práva, může být volba práva provedena výslovně v doložce o rozhodném právu v rámci smlouvy nebo fakticky, je-li projev vůle a její obsah ve smyslu určení konkrétního rozhodného práva vzhledem k okolnostem nepochybný. Stejně jako ZMPSaP a ZMPS tedy Římská úmluva a Nařízení Řím I. předjímají možnost smluvních stran provést volbu práva mlčky, není-li vzhledem k okolnostem o projevené vůli pochybnost.¹⁶³

---

¹⁶¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. Evropský justiční prostor (v civilních otázkách). 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 70.

¹⁶² PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 156.

¹⁶³ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav. Právo mezinárodního obchodu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 212.

3.2.4. Právo rozhodné při neexistenci volby práva

Z výkladu věnovanému problematice volby práva je zřejmé, že její realizace nepatří k nezbytným momentům kontraktačního procesu, a příslušné ujednání tedy není nutnou náležitostí, jež by strany musely pod sankcí její neplatnosti do smlouvy zahrnout. V případě neexistence nebo neplatnosti určení rozhodného práva volbou nastupuje alternativní způsob povolání rozhodného práva prostřednictvím náhradních ukazatelů.

Jednotná koncepce institutu náhradních ukazatelů není na národní ani na mezinárodní úrovni zakotvena, příznačný je naopak pluralismus přístupů k uchopení dané problematiky, které můžeme pro jednoduchost rozlišit do dvou krajních pozic, polarizujících se zejména z hlediska techniky formulace náhradního hraničního ukazatele. V praxi se potom mezi nimi vyskytuje rozmanité spektrum přístupů inklinujících více či méně k jedné z uvedených mezních variant.

Na jedné straně definujeme koncepcí, jež akcentují spíše rigidní formulaci kritérií ve snaze zajistit v závazkově právním vztahu **předvídatelnost** a **právní jistotu**. Hraniční určovateli se proto váže na konkrétní, objektivní skutečnost, jež může spočívat ve smlouvě jako takové nebo v jednotlivém závazku, na příklad *lex loci contractus*¹⁶⁴, *lex loci solutionis*¹⁶⁵ a jiné. Hraniční určovatel však může být konstruován rovněž ve vazbě na skutečnost, která se týká smluvní strany, a to zpravidla té, jež ve vztahu zaujímá dominantní pozici nebo vykonává činnost charakteristickou pro daný závazkově právní vztah a podobně.

Oproti tomu východiskem přístupů, které používají volnějších konstrukcí náhradních určovatelů, je akcentování **pružnosti závazkově právního vztahu** a posílení pozice rozhodujícího orgánu se značným prostorem pro řešení sporů *ad hoc* při reflexi konkrétních okolností případu. Uvedené koncepce využívají obecně

---

¹⁶⁴ *Lex loci protectionis* je hraniční určovatel, podle něhož je rozhodné právo určeno dle místa, v němž byla příslušná smlouva uzavřena.

¹⁶⁵ Hraniční určovatel *lex loci solutionis* povolává jako rozhodné právo místa, kde má být plněno (splniště).

formulovaných pravidel, jako je například princip nejužšího vztahu nebo charakteristického plnění.¹⁶⁶

Jak již bylo zmíněno v rámci subkapitoly 3.1 v závěru reflektující dopady povahy průmyslových a autorských práv na úpravu smluvních vztahů založených smlouvami, jimiž se realizují dispozice předměty průmyslového vlastnictví, je třeba mít v patrnosti rozdíl mezi věcně právními aspekty předmětných vztahů, k nimž patří například otázky převoditelnosti či obsahu převáděných práv, jejich výlučnosti aj., na něž se vztahuje právní režim *lex protectionis*, a mezi smluvními právy a povinnostmi, které mají závazkovou povahu, jejichž režim je právě předmětem úpravy Římských instrumentů.

3.2.4.1. Systém náhradních ukazatelů zakotvený v Římské úmluvě a v Nařízení Řím I.

Římská úmluva stanovila pro případ, že smluvní strany nevyužijí možnosti určit rozhodné právo volbou, kritérium tak zvaného nejužšího vztahu ke smlouvě nebo místo podnikání osoby, jež poskytuje charakteristické plnění¹⁶⁷ Mechanismus určení rozhodného práva sestávající z obecného principu nejužšího spojení (*the closest connection*), zakotveného v čl. 4 odst. 1 a 5 Římské úmluvy, který je konkretizován zásadou charakteristického plnění (*the characteristic performance*) formulovanou v čl. 4 odst. 2, byl však zejména z hlediska jednoty a předvídatelnosti určení obligačního statutu shledán značně problematickým. Systém náhradních ukazatelů zakotvený v Nařízení Řím I. proto doznal oproti koncepci v Římské úmluvě poměrně zásadních změn.¹⁶⁸

---

¹⁶⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 105.

¹⁶⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 489.

¹⁶⁸ BONOMI, Andrea. *The Rome I Regulation on the Law Applicable to Contractual Obligations – Some General Remarks*. In BONOMI, A., VOLKEN, P., ŠAREVIČ, Petar *Yearbook of Private International Law. Volume X. München: Sellier. European Law Publishers and Swiss Institute of Comparative Law*, 2009, s. 174.

Rozehnalová¹⁶⁹ předkládá následující osnovu ustanovení čl. 4 Nařízení Řím I., jež sestává z obecné základní úpravy, mimo jejíž dosah potom vyjímá vybrané smluvní typy¹⁷⁰:

- **Čl. 4 v odst. 1** obsahuje výčet smluvních typů, pro něž stanoví konkrétní pevná navazovací kritéria, jež však s domněnkou charakteristického plnění (viz dále) v zásadě korespondují, a představují tak v jistém ohledu její zpevnění.¹⁷¹
- V **čl. 4 odst. 2**, kde je formulován domněnka charakteristického plnění, se použije jednak na nominální smlouvy v předchozím výčtu neuvedené a rovněž pak na všechny smlouvy smíšené a inominální a dále na takové smlouvy, na něž by se vztahoval více než jeden ze smluvních typů uvedených v odst. 1.
- V **čl. 4 odst. 3** je zakotvena úniková doložka pro případy, kdy je zjevné, že smlouva má užší spojení s jiným právním řádem, než je navázáno podle odst. 1 a 2.¹⁷²

---

¹⁶⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 107.

¹⁷⁰ Konkrétně se jedná o následující smluvní typy: smlouva o koupi zboží, jež se řídí právem státu, ve kterém má prodávající obvyklé bydliště; smlouva o poskytování služeb, pro niž je stanoveno kritérium obvyklého bydliště poskytovatele služby; smlouva, jejímž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo nájem nemovitosti, jež podléhá regulaci právním řádem země, v níž se nemovitost nachází; franšízová smlouva, pro kterou je zakotveno kritérium země, v níž se nachází obvyklé bydliště osoby, které byla franšíza udělena; smlouva o distribuci, jež se řídí právem země, v níž má distributor obvyklé bydliště; smlouva o koupi zboží v dražbě, pro kterou je určující právo země, v níž se dražba koná; nájemní smlouva k nemovitosti uzavřená pro dočasné soukromé užívání na dobu nejdéle šesti po sobě jdoucích měsíců, pro kterou je stanoven náhradní určovatel místa obvyklého bydliště pronajímatele a nakonec smlouva uzavíraná v rámci mnohostranného systému.

¹⁷¹ HRADILOVÁ, Veronika, CRHA, Martin. Evropské mezinárodní právo soukromé: Římská úmluva a Nařízení Řím I. Katedra mezinárodního práva a evropského práva, Právnická fakulta MU [citováno dne 2. října 2013]. Dostupný z:

<<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/js09/mps/web/pages/08.html>>.

¹⁷² ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 107.

- V čl. 4 odst. 4 je formulována zásada nejužšího spojení coby obecné pravidlo. Uplatní se tam, kde nelze právo určit podle odst. 1. a 2.¹⁷³

Na uvedené schéma dále navazují subkapitoly stručně pojednávající o jednotlivých složkách konstrukce hraničních určovateli tak, jak je zakotvena v čl. 4 Nařízení Řím I.

Domněnka charakteristického plnění

Koncepce náhradního ukazatele charakteristického plnění prosazená v Nařízení Řím I. je oproti úpravě v Římské úmluvě obecnější. Zatímco v Římské úmluvě měl spíše doplňkovou úlohu ve vztahu k domněnce nejužšího spojení, v intencích Nařízení Řím I. je konstruováno naopak jako řešení zastřešující, byť dopadá pouze na smlouvy, které nejsou uvedeny ve výčtu ustanovení čl. 4 odst. 1 Nařízení Řím I., nebo na ty smlouvy, na něž by se vztahoval více než jeden bod uvedeného ustanovení.¹⁷⁴

Nařízení Řím I. zakotvuje domněnku charakteristického plnění v ustanovení čl. 4 odst. 2, dle jehož formulace „... se smlouva řídí právem země, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště.“¹⁷⁵ Zmiňuje ji rovněž Preambule Nařízení Řím I. v bodu 19., poslední věta: „V případě, že je smlouva složena z množiny práv a povinností, které mohou být zařazeny pod více než jeden zvláštní smluvní typ, mělo by být určeno plnění charakteristické pro smlouvu, a to s ohledem na její těžiště.“

Jak k pojmu charakteristického plnění uvádí zpráva Lagardeho a Giuliana, jednoznačné je určení charakteristického plnění v případě synallagmatických závazků. Pokud však jde o závazky synallagmatické, za charakteristické má být považováno to ze vzájemných plnění, které je pro danou smlouvu příznačné, dominuje v ní a specifikuje ji

¹⁷³ PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 163.

¹⁷⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 113.

¹⁷⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:CS:PDF>.

oproti jiným smlouvám, což bývá zpravidla plnění nepeněžité povahy.¹⁷⁶ Jako příklad můžeme zmínit smlouvu kupní, pro niž je určující činnost prodávajícího, a kritérium charakteristického plnění potom sleduje místo resp. navazuje příslušný závazkově právní vztah na právní režim státu, v němž má prodávající coby smluvní strana realizující charakteristické plnění svoje obvyklé bydliště, pakliže se jedná o osobu fyzickou, nebo v případě právnické osoby administrativní sídlo. Z hlediska aplikace uvedené domněnky je při tom relevantní stav v době uzavření smlouvy.¹⁷⁷

V případě smluv, jimiž se realizují dispozice předměty duševního vlastnictví, obecně bývá určení vazby nejužšího spojení mnohdy problematické. Princip nejužšího spojení je dobrým vodítkem pro určení rozhodného práva v případě jednodušších smluv o převodu a využití průmyslových práv. V případě licenčních smluv však bývá identifikace vazby nejužšího spojení mnohdy problematická a to zejména s ohledem na typický pluralismus charakteristických plnění, a tedy i právních řádů, jež mohou představovat bázi pro určení nejužšího vztahu. Pauknerová v dané souvislosti uvádí následující: „*Licenční smlouva představuje jen obtížně zařaditelný smluvní typ, v němž obě strany poskytují plnění, jež lze v určitém smyslu kvalifikovat jako „charakteristické“, zdá se tedy, že v rámci problematiky licenčních smluv nenajde uplatnění žádné obecné pravidlo a bude vždy nutné přihlížet k okolnostem konkrétního případu*“.¹⁷⁸

Nejednoznačné se v uvedeném smyslu jeví být zejména situace, ve sféře dispozic průmyslovými právy ovšem typické, kdy se poskytuje více práv na základě několika charakteristických plnění. Diskutabilní je rovněž otázka, zda má být východiskem pro určení vazby nejužšího spojení místo podnikání smluvní strany, jež poskytuje charakteristické plnění, nebo místo, kde se předmětné právo poskytuje

---

¹⁷⁶ GIULIANO, Mario and LAGARDE, Paul. *Report on the Convention on the law applicable to contractual obligations*. Official Journal C 282, ze dne 31. října 1980. [EU Council of the EU Document]. [citováno dne 10. října 2013]. Dostupná také z: <<http://aei.pitt.edu/1891/>>.

¹⁷⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 88.

¹⁷⁸ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 227.

a následně vykonává, případně místa jiná. Radošovský předkládá následující výčet alternativních ukazatelů, na něž se může pojítka charakteristického plnění vázat:¹⁷⁹

- **obvyklý pobyt poskytovatele licence:** K pozitivním aspektům zmíněného řešení bývá řazena zejména skutečnost, že sleduje místo vzniku licenčního oprávnění (vyjma sublicence). Ve prospěch principu obvyklého pobytu poskytovatele licence bylo argumentováno například v judikatuře tamních soudů, problematickým se však jeví být v souvislosti s praxí nadnárodních korporací, jež svá řídicí centra umísťují do tak zvaných daňových rájů, bez jakékoliv souvislosti s jejich vlastní činností. Radošovský v dané souvislosti zmiňuje rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudu ve věci Stefanel z roku 1987, kde odmítl sídlo poskytovatele licence na Panenských ostrovech.¹⁸⁰
- **obvyklý pobyt nabyvatele licence:** uvedenému principu coby východisku pro identifikaci vazby nejužšího spojení svědčí například dikce ustanovení čl. 22 rakouského Zákona o mezinárodním právu soukromém.
- **místo ochrany licence:** ve prospěch kritéria *lex loci protectionis* svědčí několik argumentů. V první řadě vede k určité konsolidaci právního režimu příslušného závazkového vztahu, neboť právo určené dle uvedeného principu dopadá i na jeho věcně právní aspekty. Mezi pozitiva daného řešení bývá řazena rovněž skutečnost, že místo ochrany spadá v jedno s místem, kde je licence využívána, a zpravidla i se státem nabyvatele licence. Jako nepřilíš vhodné jeví se být kritérium *lex loci protectionis* v případě transnacionálních licencí, jež jsou poskytované pro více zemí, s nimiž se však v licenční praxi setkáme spíše výjimečně.

Poněkud složitější řešení nabízí tak zvaná *Pfaffova teorie*, jež pro jednodušší licenční smlouvy stanoví kritérium místa obvyklého pobytu poskytovatele licence nebo

---

¹⁷⁹ RADOŠOVSKÝ, Petr. Rozhodné právo v závazkových vztazích z mezinárodního obchodu - kolizní normy obecně: Římská úmluva o právu použitelném na smluvní vztahy [online]. Praha, 2003 [citováno dne 1. října 2013]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodne-pravo-v-zavazkovych-vztazich-z-mezinarodniho-obchodu-kolizni-normy-obecne-rimska-umluva-o-pravu-pouzitelnem-na-smluvni-vztahy-22499.html>>.

¹⁸⁰ Tamtéž.

místa její ochrany. V případě výlučných smluv, v nichž se nabyvatel zavazuje poskytnout významné plnění, a jimiž se licence poskytuje do více zemí, se má uplatnit princip místa obvyklého pobytu nabyvatele.¹⁸¹

Úniková doložka

Úniková doložka (*escape clause*) je zakotvena v ustanovení čl. 4 odst. 3 Nařízení Řím I. v následující formulaci: „*Je-li smlouva úžeji spojena s jinou zemí než tou, která je uvedena v odstavcích 1 a 2, použije se tohoto práva.*“ Jako interpretační vodítko můžeme potom využít bod 20 Preambule Nařízení Řím I.

Uvedená koncepce otevírá na jedné straně prostor k pružnějšímu řešení, reflektujícímu konkrétní okolnosti posuzovaného případu, umožňuje „uniknout“ nevhodně schématické aplikaci některé ze zakotvených domněnek v případě, kdy by tyto nesměřovaly ke státu, s nímž je závazkově právní vztah spojený nejtěsněji. Kritické hlasy na druhé straně upozorňují na nepředvídatelnost řešení, jež může její použití nastolit.

Zásada nejužšího spojení

Římská úmluva v čl. 3 a Nařízení Řím I. analogicky v čl. 4 odst. 4 zakotvují zásadu nejužšího spojení (*closest connection, die engsten Verbindung*), dle které by mělo být v rozsahu, v jakém smluvní závazkový vztah nebyl podřízen rozhodnému právu určenému na základě souhlasného projevu vůle smluvních stran, zřejmě aplikováno právo státu, kde je licence využívána.¹⁸² Aplikace kritéria nejužšího spojení v Nařízení Řím I. formulovaného v ustanovení čl. 4 odst. 4 je podmíněna nemožností určit rozhodné právo podle pravidla zakotveného v ustanovení čl. 4 odst. 1 a 2 Nařízení Řím I., ve vztahu k nim je tedy subsidiární.

---

¹⁸¹ RADOŠOVSKÝ, Petr. Rozhodné právo v závazkových vztazích z mezinárodního obchodu - kolizní normy obecně: Římská úmluva o právu použitelném na smluvní vztahy [online]. Praha, 2003 [citováno dne 1. října 2013]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodne-pravo-v-zavazkovych-vztazich-z-mezinarodniho-obchodu-kolizni-normy-obecne-rimska-umluva-o-pravu-pouzitelnem-na-smluvni-vztahy-22499.html>>.

¹⁸² KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. Právo mezinárodního obchodu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 280.

Odkazovaná úprava, a potažmo tedy i zásada nejužšího spojení v ní zakotvená, se však použije pouze pro smluvní státy Římské úmluvy respektive pro členské státy EU. Jak uvádí Dobiáš, „*ve státech, které nejsou smluvními stranami Římské úmluvy a podle jejichž právní úpravy mezinárodního práva soukromého se má použít právo státu osoby poskytující charakteristické plnění, se bude aplikovat právo sídla / místa podnikání / bydliště poskytovatele licence. Pokud však vycházíme z hospodářského významu činnosti vykonávané nabyvatelem licence, mělo by být aplikováno právo státu, ve kterém se nachází sídlo / místo podnikání/ bydliště nabyvatele licence.*“¹⁸³

Pokud jde o skutečnosti relevantní z hlediska určení nejužší vazby smlouvy na právní řád toho kterého státu, předkládá Rozehnalová demonstrativní výčet čítající obvyklý pobyt, sídlo či státní příslušnost stran, měnu či místo plnění a u licenčních smluv také například místo, kde má být licence realizována.¹⁸⁴

3.2.5. Omezení dosahu rozhodného práva

Rozhodné právo (obligační statut), čili právo určené volbou nebo povolane na základě kolizní normy, aby se jím řídil příslušný závazkově právní vztah, podléhá z hlediska svého dosahu řadě restrikcí.

Omezení volby práva se může realizovat jednak prostředky kolizní metody, nebo nástroji, které leží mimo její rámec. V intencích Nařízení Řím I. a Římské úmluvy se jedná o metodu výslovné restrikce volby práva u vybraných smluvních typů, dále o limitaci kogentními normami státu, k němuž se všechny ostatní prvky závazkového vztahu výlučně váží, omezení z titulu rozporu s veřejným pořádkem a nakonec omezení z titulu rozporu s imperativními normami.¹⁸⁵

---

¹⁸³ DOBIÁŠ, Petr In KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. Právo mezinárodního obchodu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 280.

¹⁸⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. Evropský justiční prostor (v civilních otázkách). 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 85.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 71.

Limitace aplikačního rozsahu rozhodného práva se realizuje prostředky, které Rozehnalová člení následujícím způsobem¹⁸⁶:

- **prostředky ochrany veřejného zájmu nebo veřejného pořádku:** do uvedené kategorie spadá jednak **výhrada veřejného pořádku** a dále **imperativní normy**, jež představují instrument ochrany veřejného zájmu.
- **ochranná ustanovení ve vztahu k postavení některé ze smluvních stran:** limity vymezené prostřednictvím této skupiny norem se uplatňují pouze ve vztahu k rozhodnému právu, jež bylo určeno volbou, přičemž v daném případě se omezení realizuje prostředky kolizní metody. Limity takto určené se mohou prolínat omezeními založenými první skupinou ochranných prostředků, přičemž však dopadají pouze na specifické skupiny vztahů (typicky závazkové vztahy, v nichž vystupuje některá ze stran jako spotřebitel, tj. spotřebitelské smlouvy, a dále např. pracovní smlouvy).

K vyčlenění uvedeného bodu se patří poznamenat, že pozice norem sloužících ke kompenzaci nerovností v postavení smluvních stran, jež jsou v jeho rámci pojednávány, ve vztahu k imperativním normám není zcela zřetelná, a dosud nevyjasněnou tedy zůstává otázka, zda pod definici imperativních norem spadají či nikoliv.¹⁸⁷

- **limitace kogentními normami státu, k němuž se všechny ostatní prvky závazkového vztahu výlučně váží:** uvedená restrikce se obdobně jako v případě předchozí kategorie uplatňuje pouze v případech, kdy strany závazkového právního vztahu určily rozhodné právo volbou. Jedná se o limity spočívající ve skutečnosti, že předmětný závazkový vztah se ve všech svých aspektech dotýká jediného právního řádu (v intencích Nařízení Řím I. viz jeho čl. 3 odst. 3) event. výhradně států EU (viz čl. 3 odst. 4 Nařízení Řím I.).
- **tzv. meze obligačního statutu:** jedná se o zvláštní režim stanovený pro otázky určení osobního nebo věcného statutu a podobně.

---

¹⁸⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 82.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 124, 125.

- **limity, které tkví v rozdílech procesní realizace hmotněprávních či kolizních norem:** zmínit můžeme například možné rozdíly v aplikaci cizího práva nebo kolizních norem a podobně.

3.2.5.1. Veřejný pořádek

Výhrada veřejného pořádku (*ordre public*) je tradičním institutem mezinárodního práva soukromého, s nímž se setkáme nejen na úrovni národních právních úprav, ale zakotven je rovněž v mezinárodních smlouvách a v rovině práva EU. Funkce výhrady veřejného pořádku je především ochranná a obranná, spočívá v restriktivním¹⁸⁸ protekcionářském působení ve vztahu k účinkům právních norem cizího právního řádu na *legis fori* v situaci ohrožení nebo porušení tzv. **veřejného pořádku**, přičemž omezení z titulu rozporu s veřejným pořádkem práva fóra se uplatňuje až v rovině aplikace práva. Výhrada veřejného pořádku má místo především v oblastech práva rodinného, statusového, dědického a pracovního, realizovat se však může rovněž v oblasti závazkového práva.¹⁸⁹

V patrnosti je třeba mít rozdíl mezi veřejným pořádkem a předmětem úpravy imperativních norem (viz následující kapitolu). Oba instrumenty mezinárodního práva soukromého k sobě mají velmi blízko, čemuž ostatně nasvědčuje i skutečnost, že jedním z mnoha označení imperativních norem je termín „*zákony veřejného pořádku*.“¹⁹⁰ Pokud jde o rozdíl v povaze a potažmo i rozsahu zájmů a hodnot chráněných výhradou veřejného pořádku na jedné straně a imperativními normami na straně druhé, imperativní normy dle Rozehnalové:¹⁹¹ „... vyjadřují spíše zájem státu na uchování či prosazení určitých norem ...zatímco pojem „veřejný pořádek“ je spojen se základními hodnotami právního řádu, politického a ekonomického uspořádání atd. státu.“ Veřejný

¹⁸⁸ Výhrada veřejného pořádku obvykle působí ve směru negativním, byť se lze setkat i s její pozitivní funkcí. Teorie o pozitivní funkci výhrady veřejného pořádku má své místo zejména v románské nauce (*lois d'ordre public international*).

¹⁸⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Výhrada veřejného pořádku hmotněprávního a procesního ve vztazích s mezinárodním prvkem. Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva. 2006, č. 11.

¹⁹⁰ BŘÍZA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 10.

¹⁹¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 130.

pořádek představuje oproti veřejnému zájmu coby předmětu ochrany imperativních norem silnější kategorii. Zatímco výhrada veřejného pořádku chrání zcela zásadní, fundamentální hodnoty, předmětem ochrany imperativních norem je poněkud širší paleta veřejného zájmu.

Základní rozdíl mezi výhradou veřejného pořádku a imperativními normami shledáváme v rovině jejich aplikace. Výhrada veřejného pořádku (s ohledem na svoji pasivní, obrannou funkci) se uplatňuje až tehdy, kdy již bylo určeno rozhodné právo, tedy následně ve vazbě na zjištění rozporu jeho obsahu s fundamentálními zásadami, jež jsou předmětem ochrany příslušného veřejného pořádku *legis fori*. Jak uvádí Bříza: „*Imperativní normy se v mezích své působnosti naopak použijí vždy, bez ohledu na rozhodné právo, o jejich použití je de facto rozhodnuto ještě před určením rozhodného práva. Výhrada veřejného pořádku tak činí ustanovení jinak rozhodného práva nepoužitelným v konkrétním případě, aniž by však přímou poskytla normu, kterou by bylo možno místo neaplikovatelného ustanovení použít.*“¹⁹²

V doktrinálních pramenech se však lze setkat i s teoriemi, jejichž východiskem je spřízněnost výhrady veřejného pořádku a imperativních norem, jež definují jako zvláštní zákonný nástroj ochrany veřejného pořádku. V Anglii se lze například setkat s vymezením imperativních norem (*overriding statutes*) coby vybraných pravidel veřejného pořádku (*crystallised rules of public policy*).¹⁹³

Výhradu veřejného pořádku (stejně jako imperativní normy) je třeba vnímat a aplikovat zdrženlivě, zacházet s ní jako s výjimkou z obecného pravidla cizího práva.¹⁹⁴ Předpokladem aplikace výhrady veřejného pořádku je rozpor se zcela zásadními, fundamentálními předpisy *legis fori*, přičemž výhrada se aplikuje *ex offio*. Uvedený postulát jinými slovy znamená, že soud musí v daném případě zvážit dotčení

---

¹⁹² BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 10.

¹⁹³ SCHÄFER, Kerstin Ann-Susann. *Application of mandatory rules in the private international law of contracts: a critical analysis of approaches in selected continental and common law jurisdictions, with a view to the development of South African law*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2010 [citováno dne 1. listopadu], s. 106. Dostupné také z: <<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10601487>>.

¹⁹⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 130.

veřejného pořádku, a tedy i aplikaci jeho výhrady, aniž by bylo k takovému posouzení třeba iniciace některou ze stran sporu.

Právním základem výhrady veřejného pořádku v českém právním řádu je ustanovení § 36 ZMPSaP a s účinností od 1. ledna 2014 potom ustanovení § 4 ZMPS, v němž je institut výhrady veřejného pořádku formulován následujícím způsobem: *„Ustanovení zahraničního právního řádu, jehož se má použít podle ustanovení tohoto zákona, nelze použít, jestliže by se účinky tohoto použití zjevně přičily veřejnému pořádku. Ze stejných důvodů nelze uznat cizí rozhodnutí, cizí soudní smír, cizí notářskou a jinou veřejnou listinu, cizí rozhodčí nález, nebo provést procesní úkon k dožádání z ciziny, anebo uznat právní poměr nebo skutečnost, které vznikly v cizině nebo podle zahraničního právního řádu.“*

V kontextu problematiky evropského veřejného pořádku je relevantní bod 37 věta první Preambule k Nařízení Řím I., dle něhož: *„Z důvodu veřejného zájmu mohou soudy členských států za výjimečných okolností použít výhradu veřejného pořádku a imperativních ustanovení.“* Zakotvení výhrady veřejného pořádku v Nařízení Řím I. potom nalezneme v článku 21: *„Použití některého ustanovení práva kterékoliv země určeného na základě tohoto nařízení může být odmítnuto pouze v případě, že by bylo zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem místa soudu.“* Analogické ustanovení citovanému ustanovení Nařízení Řím I. představuje v Římské úmluvě její čl. 16, v němž se operuje s pojmem *„zjevný rozpor“*.

Zjevný rozpor s veřejným pořádkem členského státu představuje rovněž důvod pro odepření uznání rozhodnutí ve smyslu ustanovení čl. 34 odst. 1 Nařízení Brusel I. (srov. § 4 věta druhá ZMPS).

Vlastní obsah pojmu veřejného pořádku při tom není definován, Rozehnalová do něj s odkazem na Schlossera zahrnuje například zákazy dohod, které narušují hospodářskou soutěž podle čl. 101 a 102 SFEU, ustanovení SES, jež se týkají diskriminace z důvodu národnosti nebo pohlaví nebo základní svobody jednotného vnitřního trhu EU.¹⁹⁵

---

¹⁹⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. Evropský justiční prostor v civilních otázkách. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003, s. 129.

K pojmu zjevného rozporu s veřejným pořádkem se Soudní dvůr Evropské unie vyjádřil v rozsudku ze dne 28. března 1998 ve věci *Dieter Krombach vs André Bammerski*, C-7/98.^{196,197}

3.2.5.2. Omezení z titulu aplikace imperativních norem¹⁹⁸

Imperativní neboli nutně použitelné normy vymezuje Pauknerová jako ustanovení, „*kteřá prosazují svou aplikaci bez ohledu na to, které právo je pro smluvní závazek právem rozhodným.*“¹⁹⁹

Jedná se o právní normy jednotlivých odvětví tuzemského vnitrostátního právního řádu, jež je třeba aplikovat bez dalšího, při regulaci daného právního poměru se uplatní vždy, a to i navzdory cizímu právu, bylo-li určeno jako rozhodné pro daný právní poměr. Mechanismus regulace právního režimu soukromoprávního vztahu s mezinárodním prvkem imperativními normami tuzemského právního řádu spočívá v jejich přednostním uplatnění, jež předchází aplikaci kolizních norem téhož tuzemského práva, čímž omezuje prostor pro realizaci volby práva.²⁰⁰

ZMPS zakotvuje institut imperativních norem jako „*nutně použitelná ustanovení právních předpisů*“ v následující formulaci § 3: „*Ustanovení tohoto zákona nebrání použití těch ustanovení českého právního řádu, kterých je nutné v mezích jejich předmětu úpravy použít vždy bez ohledu na to, kterým právním řádem se řídí právní poměry, v nichž se projeví účinky použití takových ustanovení.*“

¹⁹⁶ SKLENÁŘOVÁ, Růžena. Veřejný pořádek ve světle uznávání cizích soudních rozhodnutí. *International and Comparative Law Review*, 2004, č. 11, s. 4.

¹⁹⁷ V předmětné věci byl sporným výklad pojmu „*veřejný pořádek*“ dle čl. 27 Bruselské úmluvy, konkrétně potom otázka, zda předpisy upravující soudní příslušnost mohou spadat do rozsahu odkazovaného ustanovení. Soudní dvůr EU judikoval, že pojem „*veřejný pořádek*“ a potažmo ustanovení, jež možnost jeho aplikace zakotvují, musí být vykládán restriktivně a uplatňován má být toliko ve výjimečných případech.

¹⁹⁸ CRHA, Martin. Volba práva v evropském justičním prostoru – současnost a budoucnost. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2008, č. 2, s. 169.

¹⁹⁹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 170.

²⁰⁰ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 236.

V Nařízení Řím I. nalezneme vymezení imperativních norem v ustanovení čl. 9 odst. 1, jež vychází z definice formulované v rozsudku Soudního dvora EU ve věci *Arblade*²⁰¹: „Imperativní normy jsou ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako na příklad jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich použití na jakoukoliv situaci, která spadá do jejich oblasti působnosti, bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu podle tohoto nařízení použilo.“²⁰²

Z uvedené definice je zřejmé, že funkcí imperativních norem je ochrana určitého veřejného, společensky významného zájmu, nikoliv zájmu ryze individuálního, který by přesah v daném smyslu postrádal. Převést toto teoretické rozhraničení do praxe v rámci určení povahy zájmu, který je předmětem ochrany té které právní normy, však může být s ohledem na problematičnost vlastní definice veřejného a individuálního zájmu jakož i s ohledem na jejich prostupnost poněkud komplikované. Problematika imperativních norem, jejich postavení a funkce, jsou jen zřídkakdy předmětem přímé, výslovné regulace národními právními řády. Výjimku ve výše uvedeném smyslu představuje například švýcarský federální zákon o mezinárodním právu soukromém (*Budengesetz über das Internationale Privatrecht*, IPRG), obsahující tři ustanovení, jež se přímo týkají imperativních norem.²⁰³

Předmětem polemik je otázka, zda lze za imperativní normy ve smyslu výše citované definice obsažené v Nařízení Řím I. považovat takové právní normy, jež sledují ochranu spotřebitele, zaměstnance apod. Převahy nabyl názor, že uvedené normy pod kategorií imperativních norem podřadit nelze.²⁰⁴ Ve prospěch restriktivnějšího

---

²⁰¹ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 23. listopadu 1999, ve věci *Arblade*. Spojené věci C-369/96 a C-376/96, Recueil, s. I-8453.

²⁰² Nařízení Řím I. Dostupné také z:

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:CS:PDF>>.

²⁰³ SCHÄFER, Kerstin Ann-Susann. *Application of mandatory rules in the private international law of contracts: a critical analysis of approaches in selected continental and common law jurisdictions, with a view to the development of South African law*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2010, s. 30 [citováno dne 12. 11. 2013]. Dostupné také z: <<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10601487>>.

²⁰⁴ Závěr, že právní normy sledující ochranu spotřebitele nelze zahrnout nespádají do skupiny imperativních norem, formuloval v Rozsudku ze dne 13. 12. 2005 německý Spolkový soudní dvůr (*Bundesgerichtshof*).

výkladu definice imperativních norem argumentuje Bříza následujícím způsobem: „Ostatně Nařízení upravuje zvláště situace, kdy považuje za nutné chránit slabší smluvní strany (spotřebitelské, pracovní či pracovní smlouvy). Jakékoliv rozšíření případů, kdy lze rozhodnému právu navzdory aplikovat cizí normy chránící primárně soukromý zájem, považuji za zcela nepřijatelné, a to zvláště v mezinárodním obchodě.“²⁰⁵

Pokud jde o terminologické uchopení dané skupiny právních norem, můžeme konstatovat rozmanitost označení, a to jak na úrovni českého práva, tak i v zahraničních právních úpravách. Vedle uvedeného přívlastku „imperativní“ (terminologie Římských instrumentů) se lze setkat rovněž s termíny: „absolutně kogentní normy“, „normy absolutně kogentní“, „normy nutně použitelné“, „normy nenahraditelné“ nebo „normy absolutně donucující“. V anglické terminologii potom můžeme zmínit označení „internationally mandatory rules“, „directly applicable statutes“, „overriding mandatory rules“ v Nařízení Řím I, „super-mandatory rules“, „priority rules“, „overriding statutes“ nebo „mandatory rules“ v Římské úmluvě, „lois de police“, „lois d'application immédiate“, „Eingriffsnormen“.^{206,207}

Z hlediska distinkce metody imperativních a kogentních norem, jež obě sledují zejména ochranu vybraných společenských případně též individuálních hodnot, je klíčovým aspektem, který se týká jejich aplikace, otázka *ne/odsunutelnosti*. Zatímco totiž kogentní normy lze využitím metody volby práva odsunout, aplikační rozsah imperativních norem volbě práva ve výše uvedeném smyslu nepodléhá, a nelze je proto realizací volby práva vyloučit.²⁰⁸ Ve vztahu k problematice distinkce norem kogentních a imperativních je relevantním ustanovením Nařízení Řím I. článek 37 jeho Preambule,

---

²⁰⁵ BŘÍZA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 72.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 6.

²⁰⁷ SCHÄFER, Kerstin Ann-Susann. *Application of mandatory rules in the private international law of contracts: a critical analysis of approaches in selected continental and common law jurisdictions, with a view to the development of South African law*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2010, s. 24. [citováno dne 12. listopadu 2013]. Dostupné také z: <<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10601487>>.

²⁰⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 122.

v němž se poukazuje na nutnost jejich vzájemného odlišení, přičemž „*pojem „imperativní ustanovení“ je třeba oproti výrazu „ustanovení, od nichž se nelze smluvně odchýlit“ vymezit úžeji*“. Zejména v kontextu úpravy pracovních a spotřebitelských smluv je zřejmý soulad Římských instrumentů s trendem protežování slabší strany i v situacích kolize právních řádů.²⁰⁹

Z výkladu věnovanému problematice imperativních norem je zřejmé, že při posouzení právního režimu mezinárodní licenční smlouvy se nemůžeme omezit pouze na aplikaci kolizní nebo přímé metody, to jest na určení rozhodného práva nebo reflexi přímých norem, jež se na daný právní poměr vztahují, avšak v patrnosti musíme mít také imperativní normy tuzemského právního řádu z hlediska jejich účinků na právní režim soukromoprávního vztahu s mezinárodním prvkem. Povahu imperativních norem mohou mít normy různých právních odvětví, v praxi jsou ve vztahu k postavení účastníků soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem relevantní zejména normy finančního a správního práva, může jít však rovněž o normy spadající do odvětví práva občanského, obchodního, pracovního či rodinného.²¹⁰

Nutně použitelné ve vztahu k předmětu jejich regulace jsou rovněž tak zvané **přímé hmotněprávní normy vnitrostátního původu**, jež však slouží výlučně k regulaci soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem, oproti výše uvedené kategorii imperativních norem, jež jsou nejčastěji součástí odvětví správního, finančního nebo též ústavního práva tuzemského právního řádu, tedy přímé hmotněprávní normy patří přímo do odvětví mezinárodního práva soukromého, aplikují se tak výlučně na ty soukromoprávní poměry, v nichž figuruje mezinárodní prvek. V rámci moderní právní regulace vtažů s mezinárodním prvkem se s přímými hmotněprávními normami vnitrostátního původu setkáme spíše výjimečně, neboť jak uvádí Kučera, uvedená metoda právní regulace „*neodpovídá současnému stavu*

---

²⁰⁹ SCHÄFER, Kerstin Ann-Susann. *Application of mandatory rules in the private international law of contracts: a critical analysis of approaches in selected continental and common law jurisdictions, with a view to the development of South African law*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2010, s. 28. [citováno dne 12. listopadu 2013]. Dostupné také z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10601487>.

²¹⁰ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 236.

a potřebám mezinárodní spolupráce.“^{211,212} K otázce aplikace nutně použitelných norem se vztahuje ustanovení čl. 7 Římské úmluvy.

Imperativní normy můžeme rozlišit do několika kategorií v závislosti na tom, jakého právního řádu jsou součástí, od čehož se následně odvíjí rovněž způsob jejich jejich zohlednění. Jedná se o imperativní normy *legis fori*, tedy imperativní normy státu soudu, jež se uplatní v případech spadajících do jeho jurisdikce. Dále imperativní normy *legis causae*, tedy imperativní normy rozhodného právního řádu, a nakonec imperativní normy třetích států (jiné než *legis causae*). Rovněž v případě imperativních norem třetích států je stěžejním *lex fori*, neboť o uplatnění imperativních norem třetích států rozhoduje právní řád státu soudu.²¹³

4. Náležitosti obsahu mezinárodní licenční smlouvy

K podstatným náležitostem obsahu mezinárodní licenční smlouvy, jejichž přesná a jednoznačná formulace je z hlediska fungování závazkově právního vztahu klíčová, patří vymezení smluvních stran a předmětu licenční smlouvy.

Problematika náležitostí smlouvy, ať už se jedná o prvky nezbytné, obvyklé nebo ty, které se ve smlouvách vyskytují pouze nahodile, se v převážné míře odvíjí od kritérií rozhodného právního řádu, který se na příslušnou mezinárodní licenční smlouvu vztahuje.

Jakkoliv tedy platí, že otázky týkající se nutných nebo možných, fakultativních prvků smlouvy zpravidla posuzujeme prizmatem konkrétního rozhodného právního řádu, můžeme mezi kategorické požadavky ohledně obsahových náležitostí mezinárodní licenční smlouvy zahrnout jednoznačné určení smluvních stran a vymezení předmětu licence zcela jistě.

K pravidelným náležitostem (*naturalia negotii*) obsahu mezinárodní licenční smlouvy, s nimiž se setkáme v jejich úvodních ustanoveních, patří **preambule**, jež

---

²¹¹ KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009, s. 205.

²¹² Přímé normy vnitrostátního původu však měly své místo v římské právní historii v rámci *ius gentium*, předmětem jehož regulace byly jak soukromoprávní vztahy, v nichž figurovali římsští občané a cizinci, tak vztahy mezi cizinci navzájem.

²¹³ BŘÍŽA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 9.

vlastní text smlouvy uvozuje, a **definice pojmů**, s nimiž se v dané smlouvě pracuje nejčastěji.²¹⁴

Preambule, je-li do příslušné mezinárodní licenční smlouvy zahrnuta, obsahuje zpravidla vymezení smluvních stran a často také proklamuje zamýšlený účel smlouvy, její charakteristiku (například pokud jde o vymezení podmínek, za nichž je možné udělovat další licence), a v tomto ohledu může následně posloužit jako cenné interpretační vodítko, a potažmo také nástroj prevence případných sporů, k nimž by neukotvenost a mnohoznačnost výkladu mohly vést.²¹⁵

Vytvoření jakéhosi pojmového aparátu vymezením základních pojmů, které se ve smlouvě dále vyskytují, představuje techniku anglosaské provenience, jež je žádoucí zejména s ohledem na možné odlišnosti ve vymezení a chápání jednotlivých termínů v různých právních oblastech, a s tím spojené riziko případných budoucích sporů. Definice při tom nemusí vycházet z jediného právního řádu a na překážku není ani to, pochází-li z jiného práva, než které je pro daný závazkový poměr rozhodné.²¹⁶

K dalším prvkům, s nimiž se lze v obsahu mezinárodní licenční smlouvy setkat, patří **vymezení licence z hlediska jejího rozsahu**, a to jak v rovině teritoriální, to jest určením tak zvaného smluvního území²¹⁷, na němž se nabyvatel opravňuje k využívání předmětu licence, tak i ve smyslu určení účelu, který tím licenciát může sledovat (například výroba, distribuce, prodej nebo jiný podobný způsob využití).²¹⁸

Zásadní je věcné vymezení rozsahu smlouvy, přičemž formulace charakterizující předmět licence by měly být co možná všestranné a jednoznačné, ať už jde o vlastní charakteristiku licencovaného předmětu a jeho technického rozsahu, nebo na příklad

---

²¹⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 492.

²¹⁵ TÝČ, Vladimír. Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě. Praha: Linde, 1977, s. 140.

²¹⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 489.

²¹⁷ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 212.

²¹⁸ TÝČ, Vladimír. Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě. Praha: Linde, 1977, s. 140.

o jejich účelové určení, jež musí odpovídat způsobu jejich využívání²¹⁹, tak, aby byl zajištěn jednotný výklad.

Klíčová jsou smluvní ustanovení, jež vymezují vzájemná práva a povinnosti smluvních stran, a definují tak vlastní obsah závazkově právního vztahu. Zevrubnější pojednání o právech a povinnostech subjektů mezinárodní licenční smlouvy, jakož i související problematika licenční odměny a jiných úhrad, s nimiž se v licenčním závazkovém právním vztahu můžeme setkat, jež považuji za významné pro pochopení vlastního mechanismu fungování závazkově z právního vztahu na bázi mezinárodní licenční smlouvy, je vyčleněno do navazující subkapitoly 4.1.

4.1. Práva a povinnosti stran mezinárodní licenční smlouvy

Základní dynamika závazkově právního vztahu, který mezinárodní licenční smlouva zakládá a představuje, spočívá v úplatném poskytnutí oprávnění vykonávat za sjednaných podmínek práva k předmětu licence poskytovatelem jejímu nabyvateli, který se pak na druhé straně zavazuje k poskytování odměny nebo jiné majetkové hodnoty, přičemž mezinárodním prvkem je skutečnost, že sídla/místa podnikání /bydliště smluvních stran se nachází na území různých států.

Smluvní ustanovení, jež vymezují vzájemná práva a povinnosti smluvních stran, jsou klíčovým prvkem smlouvy, neboť definují vlastní náplň závazkově právního vztahu, který na bázi mezinárodní licenční smlouvy vzniká, a mají tedy zásadní význam z hlediska určení mechanismu jeho fungování. V zájmu nepochybného uspořádání závazkového vztahu, a potažmo i prevence případných budoucích sporů, je nanejvýš žádoucí, aby jejich formulace byly co možná jednoznačné a komplexní.

4.1.1. Povinnosti poskytovatele licence

Z definice mezinárodní licenční smlouvy se podává základní povinnost poskytovatele licence (licenciáře), a sice povinnost strpět využívání předmětu licence jejím nabyvatelem (licenciátem). Nejedná se však o povinnost jedinou, licenciář je zpravidla rovněž zavázán k aktivní součinnosti nezbytné k tomu, aby licenciát mohl svá

---

²¹⁹ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 212.

práva řádně vykonávat. Licenciátova součinnost při tom může mít různou podobu, od předání technické či jiné dokumentace potřebné k realizaci předmětu licence včetně know-how²²⁰, informací, poskytnutí pomoci a podobně.²²¹

Je účelné, aby smluvní strany do svého ujednání inkorporovaly specifikaci podmínek předání podkladů a dokumentací k realizaci předmětu licence nezbytných, zejména pak způsobu a formy, v jaké tak má poskytovatel učinit. V případě, že strany na podobné ujednání ve smlouvě nepamatují, má poskytovatel povinnost předat nabyvateli předmětné podklady bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy.²²²

Zásadní dopad z hlediska vzájemného postavení smluvních stran mezinárodní licenční smlouvy má rovněž smluvní ujednání o odpovědnosti poskytovatele licence za faktické a právní vady.

4.1.2. Povinnosti nabyvatele licence

Základní povinnost nabyvatele licence spočívá v placení licenční odměny, resp. poskytnutí jiné úhrady, za oprávnění úplatně licencovaný předmět v režimu sjednaných podmínek využívat. Uvedená povinnost se při tom může realizovat rozmanitými způsoby, jejichž stručný přehled uvádím v následující podkapitole věnované výkladu o licenční odměně (4.1.2.1.), navazující podkapitola (4.1.2.2.) se potom věnuje problematice tak zvaných jiných úhrad v licenčních smlouvách.

Další povinností, jež nabyvatele licence váže nikoliv pouze po dobu existence závazkově právního vztahu, nýbrž i po jeho skončení, je závazek utajení důvěrných informací, jež licenciář nabyvateli licence v souvislosti s poskytnutím licence sdělil.²²³ Licenciát je rovněž povinen utajovat před třetími osobami podklady, které mu

---

²²⁰ HORÁČEK, Roman, ČADA, Karel, HAJN, Petr. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 334.

²²¹ TÝČ, Vladimír. Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě. Praha: Linde, 1977, s. 137.

²²² BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 364.

²²³ TÝČ, Vladimír. Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě. Praha: Linde, 1977, s. 138.

poskytovatel licence předal, uvedená povinnost jej při tom váže bez ohledu na to, zda ji strany ve smlouvě výslovně sjednají či nikoliv.²²⁴

Coby další složku obsahu závazkově právního vztahu lze sjednat povinnost nabyvatele licence, aby umožnil jejímu poskytovateli dohlížet na způsob, jakým je licencovaný předmět využíván. Dalším z fakultativních závazků, jež lze do vzájemného poměru smluvních stran zahrnout, je povinnost nabyvatele využívat předmět licence v dostatečné, adekvátní míře.²²⁵

4.1.2.1. Licenční odměna

V mezinárodní licenční praxi se setkáme s širokou škálou forem licenční odměny, jakož i s rozmanitostí a leckdy rovněž nekoherentností užívaného pojmosloví. Z hlediska terminologického ukotvení jednotlivých konstrukcí licenční odměny jsou přínosné zejména příručky vydávané pod záštitou Světové organizace duševního vlastnictví (*World Intellectual Property Organization, WIPO*).

Nejjednodušší formu úhrady, jež se užívá spíše u licencí na předměty nižší hodnoty, představuje **paušální jednorázově placený poplatek**, v praxi však nepříliš rozšířený. Výhoda uvedené formy finanční úhrady spočívá zejména ve skutečnosti, že smluvní strany mohou její výši anticipovat. Nevýhodou, jež působí, že se s paušální jednorázově splatnou licenční odměnou v mezinárodní licenční praxi setkáme jen zřídka, je skutečnost, že implikuje nejvyšší míru nejistoty a rizika ve vztahu ke stanovení licenční odměny v adekvátní výši, to jest ve výši odpovídající podmínkám, za nichž se licence následně fakticky realizuje (například výnosnost využití licencovaného předmětu apod.).²²⁶

Nejužívanější formou úhrady je placení tzv. **běžných licenčních poplatků** (*royalties*). Jedná se o nejužívanější konstrukci licenční odměny, která je rozložená do několika periodických plateb, jejichž souhrnná výše není stanovená předem, neboť se odvíjí od míry využívání licencovaného předmětu, respektive od její výtěžnosti, ať už

---

²²⁴ BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 364.

²²⁵ TÝČ, Vladimír. Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě. Praha: Linde, 1977, s. 138.

²²⁶ KUBÍČEK, Jaromír. Licence, licenční smlouvy a obchod licencemi. Echo, 2005, č. 4, s. 10.

reflektuje vlastní produkci nebo až následný prodej. V závislosti na konkrétním parametru určení výše licenční platby pak můžeme rozlišit tzv. *gross selling price* a *nett selling price* (tj. prodejní cenu hrubou a čistou). Zatímco v prvním případě se zohledňují i aspekty ležící mimo vlastní licenci, v případě čisté prodejní ceny se reflektují toliko složky, jež jsou udělenou licencí ovlivněné.²²⁷

Základem pro výpočet licenčních poplatků ve formě *royalties* je nejčastěji takzvaná čistá prodejní cena, za níž licenciát uděluje licenci licenciáři, snížená o položky vymezené ve smlouvě, na příklad o dopravné, cenu obalu a podobně, přičemž v rámci mezinárodní licenční smlouvy se často setkáme s ujednáním limitu, který srážky odečítané od čisté prodejní ceny coby základu pro určení licenčních poplatků nesmí přesáhnout.^{228,229}

Méně frekventovanou metodou je zpoplatnění na základě ceny, za níž vyrábí nebo prodává nikoliv nabyvatel licence ale její poskytovatel, který má v takovém případě ještě před poskytnutím licence povinnost nabyvatele o výši výrobní nebo prodejní ceny informovat.²³⁰

K faktorům, které stanovení běžných licenčních poplatků ovlivňují a promítají se do jejich výše, patří podle Machkové²³¹ zejména následující skutečnosti:

- zda se jedná o licenci nevýlučnou nebo udělovanou exkluzivně
- kvalita licenčního výrobku ve smyslu pokročilosti fáze jeho vývoje a výroby
- délka trvání licenčního poměru, respektive doba platnosti licenční smlouvy

²²⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 495.

²²⁸ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 216.

²²⁹ V základu pro výpočet licenčního poplatku lze použít rovněž výrobní cenu licenčního výrobku, která je sice ve srovnání s cenou prodejní nižší, uvedený deficit však z pohledu poskytovatele licence, a potažmo tedy příjemce licenční odměny, kompenzuje skutečnost, že se zpoplatňuje celkový objem licenční výroby, aniž by se reflektovala míra, v níž byla výroba pro nabyvatele licence zisková, což jinými slovy znamená, že splatné jsou všechny jednotky výrobky bez ohledu na to, zda se je podařilo prodat nebo ne.

²³⁰ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 216.

²³¹ Tamtéž, s. 217.

- stupeň pokrytí výrobku předmětem licence
- charakter známkové a patentové ochrany
- velikost trhu jakož i pozici, kterou na něm nabyvatel licence zaujímá
- síla konkurence
- výše vstupního poplatku, o který se zpravidla licenční úhrada krátí
průměrná výše zisku, který je v daném odvětví dosahován.

Pokud jde o vlastní povahu předmětu licenční odměny, může být placena v penězích, ale vyloučeny nejsou ani úhrady v naturáliích.

V mezinárodní licenční smlouvě se můžeme rovněž setkat s ujednáním **minimálních licenčních poplatků**. Jedná se o pevně stanovenou částku, jíž je nabyvatel licence povinen uhradit jejímu poskytovateli bez ohledu na to, zda objem licenční výroby v příslušném období dosáhne odpovídající výše.²³² Sjednání povinnosti platit minimální licenční poplatky může být z pohledu poskytovatele licence žádoucím stimulem pro jejího nabyvatele, aby s využíváním licenčního předmětu započal v co nejkratší době od vstupu licenční smlouvy v platnost. I s ohledem na posledně uvedený funkční rozměr sjednání minimálních licenčních poplatků je nasnadě, že nejčastěji se uplatňují v případě exkluzivně poskytovaných licencí.²³³ Při konstrukci způsobu licenční úhrady musí brát kontrahenti v potaz případné restriktce zakotvené v právním řádu pro daný licenční poměr rozhodném, neboť například právě sjednání minimálních licenčních poplatků není v některých zemích přípustné.²³⁴

Jak bylo řečeno v úvodu této kapitoly, rozmanitost forem jakož i označení licenčních poplatků je značná, k termínům, s nimiž se můžeme v mezinárodní licenční praxi mimo výše užitě výrazy setkat, patří například *compensation*, *remuneration*, *income*, *return* aj. V návaznosti na ustanovení věnovaná licenčním poplatkům, resp. úhradám, lze konstatovat rozličnost formulací také v případě plateb úroků, penále,

²³² KUBÍČEK, Jaromír. Licence, licenční smlouvy a obchod licencemi. Echo, 2005, č. 4, s. 11.

²³³ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 217.

²³⁴ Tamtéž, s. 217.

smluvní pokuty a úpravy dalších souvisejících otázek, jako je například možnost odstoupení od smlouvy.²³⁵

4.1.2.2. Jiné úhrady placené nabyvatelem licence v licenčních smlouvách

Licenční odměna není jedinou platební povinností, k níž se nabyvatel licence může ve vztahu k jejímu poskytovateli v licenčním poměru zavázat.

K tak zvaným jiným úhradám, s nimiž se můžeme setkat, patří například platby za technickou pomoc, kterou nabyvateli licence poskytují zaměstnanci jejího poskytovatele. Prosazení uvedeného řešení však může být v praxi poněkud problematické, zejména pokud nabyvatel licence uplatňuje požadavek kvalifikovat náklady vzniklé v souvislosti s poskytnutím odborné pomoci nabyvateli licence jako náklady, které by měly být připsány na vrub právě poskytovateli licence, neboť vznikly v rámci plnění jeho informační povinnosti.²³⁶

Smluvním stranám lze tedy doporučit, aby v rámci kontraktačního procesu (pakliže se v daném případě poskytovatel licence k zajištění odborné pomoci nabyvateli zavazuje, a vzniká tu tak riziko sporu ohledně kvalifikace vzniklých nákladů) pamatovaly na uvedené úskalí a nejlépe přímo do vlastního textu smlouvy zahrnuly ustanovení ohledně způsobu posouzení takových nákladů, není-li pro smluvní strany závazně zakotven v rozhodném právu pro daný licenční poměr.

Platby za dodávky vzorků, prototypů a malého množství surovin, jejichž cena zpravidla nepřesahuje rámec pořizovacích nákladů, se nabyvateli účtují obvykle jen tehdy, pokud byly dodávky realizované v rámci licenčního vztahu, to znamená až po vstupu licenční smlouvy v platnost.²³⁷

V rámci výkladu o jiných úhradách v licenčních smlouvách má místo rovněž problematika takzvaných nepřímých plateb, jež bývají často zakotveny samostatnými kontrakty v příloze licenční smlouvy, tedy mimo její vlastní text. Škála druhů

---

²³⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 496.

²³⁶ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 218.

²³⁷ Tamtéž, s. 218.

nepřímých plateb je široká a rozmanitá, zmínit můžeme například úhrady za udržování patentů a ochranných známek, platby za komponenty a substance v rámci takzvaných povinných odběrů,²³⁸ platby za substance léčiv, přínosy ze zlepšení licencovaných technologií a podobně.²³⁹

4.2. Zdanění

K častým náležitostem obsahu mezinárodních licenčních smluv patří ujednání, jimiž se účastníci licenčního vztahu zavazují k úhradě všech daní, poplatků či jiných srážek souvisejících s platbami realizovanými na základě licenční smlouvy.²⁴⁰ Podle řešení, jež se v mezinárodních licenčních smlouvách prosazuje nejčastěji, si poskytovatel licence vyměňuje obdržení plateb *netto*, což znamená, že povinnost hradit za poskytovatele licence ve své zemi daně jakož i jiné související poplatky váže nabyvatele licence.²⁴¹

Česká republika uzavřela s řadou zemí mezistátní dohody, jež zakotvují techniky vyloučení dvojího zdanění, s cílem zamezit tomuto nepříznivému jevu.

4.3. Záruky

Problematika záruk bývá nejčastějším zdrojem sporů v závazkově právním vztahu založeném mezinárodní licenční smlouvou, a proto je vhodné věnovat příslušným smluvním ustanovením, jež se otázek záruk dotýkají, obzvláštní pozornost. Mimo právní záruky, jež se týkají nerušeného využívání licencovaného předmětu, existuje řada jiných druhů záruk, s nimiž se můžeme v případě mezinárodních licenčních smluv setkat.

---

²³⁸ Jak zmiňuje Machková, ve smlouvě nelze povinnost nabyvatele licence k povinným odběrům formulovat explicitně z důvodu možné kolize se zákazem nekalosoutěžního jednání. Zpravidla se proto zakotví povinnost licenciáta používat pouze suroviny a komponenty splňující kritéria nastavená tak, aby se coby jejich dodavatel mohl kvalifikovat právě jenom poskytovatel licence.

²³⁹ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 218.

²⁴⁰ HORÁČEK, Roman, ČADA, Karel, HAJN, Petr. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 342.

²⁴¹ Tamtéž, s. 342.

Jako příklad můžeme uvést závazek nabyvatele licence dosáhnout při využívání licencovaného předmětu určitého efektu, vlastní kauza mezinárodní licenční smlouvy se pak vztahuje nikoliv pouze na nerušené užívání převedených práv, ale zahrnuje rovněž dosažení určitého ekonomického výsledku, například zkvalitnění vyráběného produktu apod. Pakliže smluvní strany příslušné ujednání do smlouvy zahrnou, lze doporučit, aby tak učinily v přímé vazbě na vymezení výrobních podmínek při výslovném smluvním zakotvení režimu návštěv a realizace dohledu poskytovatelem licence, zjišťování vad a jejich reklamaci, jakož i následků, které v případě porušení příslušné záruky nastoupí, mezi nimiž můžeme zmínit například právo druhé strany odstoupit od smlouvy nebo ji vypovědět, ujednání smluvní paušalizované náhrady škody a podobně.²⁴²

Související institut kontraktační praxe mezinárodních licenčních smluv představují ujednání, zpravidla vtělená do formy doložek, jež naopak odpovědnost (ať už smluvní nebo mimosmluvní) stran licenčního závazkově právního vztahu limitují nebo přímo vylučují, a jež jsou často označovány jako **doložky vyšší moci**.

4.4. Délka trvání smlouvy

Pokud jde o časové aspekty závazkového právního vztahu, můžeme se v mezinárodní licenční smlouvě setkat s explicitními formulacemi doby jeho trvání a okamžiku počátku realizace jeho obsahu.²⁴³

Licenční smlouvu lze sjednat s časovým určením délky jejího trvání nebo bez něj na dobu neurčitou, přičemž maximální délka trvání licenční smlouvy je omezená dobou existence ochrany²⁴⁴, například patentové, jež se vztahuje na licencovaný předmět, samozřejmě v případě, že předmětem licenční smlouvy je nehmotný statek, který takové právní ochrany požívá (srov. výklad v rámci kapitoly 3.1.). Problematika režimu po skončení licenční smlouvy má z hlediska bezrozporného uspořádání vztahů mezi nabyvatelem a poskytovatelem licence zásadní význam, a proto je vhodné

---

²⁴² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 497.

²⁴³ TÝČ, Vladimír. Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě. Praha: Linde, 1977, s. 140.

²⁴⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 497.

zahrnout příslušné ujednání, jež se na faktický i právní režim po skončení platnosti smlouvy (ať už řádném nebo mimořádném) zaměří.²⁴⁵

4.5. Výpověď

K dalším možným ustanovením patří stanovení podmínek ukončení platnosti smlouvy před uplynutím sjednané doby trvání závazkově právního poměru, to jest způsob zániku nikoliv řádný.

Výpověď patří k mimořádným způsobům zániku licenční smlouvy, který spočívá v jednostranném právním úkonu, jímž některá ze smluvních stran vyjadřuje vůli ukončit platnost licenční smlouvy z důvodu zpravidla podstatného porušení povinnosti druhou smluvní stranou. Myslitelná je při tom jak výpověď nabyvatele licence v reakci na porušení povinnosti jejím poskytovatelem (např. nedostatky v předání licenčních dokladů), tak i jednostranné ukončení platnosti licenční smlouvy jejím vypovězením ze strany poskytovatele licence z důvodu, že svému smluvnímu závazku naopak nedostál její nabyvatel (může jít např. o nedostatky týkající se placení licenční odměny nebo nedodržení parametrů licenčních výrobků).²⁴⁶

4.6. Volba práva a způsobu řešení sporů

Ve světle výkladu o právním režimu mezinárodní licenční smlouvy v rámci předchozí kapitoly je zřejmá fakultativní povaha doložky o rozhodném právu, pakliže se strany rozhodnou využít své možnosti určit obligační statut volbou. Okamžik sjednání doložky o volbě práva při tom může spadat v jedno se vznikem hlavní smlouvy, volba práva však může být realizována uzavřením příslušného dodatku také kdykoliv později v rámci již existující smlouvy hlavní.²⁴⁷

Potenciální součástí mezinárodní licenční smlouvy představují dále takzvané **režimové doložky procesní**, k nimž řadíme prorogační, mediační nebo rozhodčí doložku, zakotvující příslušný alternativní způsob řešení sporů.

---

²⁴⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 498.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 498.

²⁴⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 87.

V zájmu dosažení maximální předvídatelnosti a právní jistoty mezinárodní transakce pro smluvní strany lze jednoznačně doporučit, aby do textu smlouvy zahrnuly jak volbu práva, tak i volbu sudiště, respektive **určení způsobu řešení sporů**, v optimálním případě směřující k právnímu řádu jedné a téže země (jakkoliv platí, že jimi nastolené určení soudu²⁴⁸ ani rozhodného práva²⁴⁹ nejsou absolutně neprolomitelné).²⁵⁰

Nejčastější formou realizace druhého typu volby, pakliže jej rozhodné právo připouští, je **rozhodčí doložka**.²⁵¹ V souvislosti s problematikou rozhodčího řízení znovu vyvstává odlišná povaha roviny vztahů a potažmo sporů majetkové povahy z nich vycházejících, které se týkají dispozičních práv, a na druhé straně pak sporů, které se týkají licencovaného, nejčastěji průmyslového, práva. Spory z druhé ze jmenovaných kategorií totiž arbitrabilní nejsou, a pro tyto případy proto nepřipadá dispozice rozhodčí doložkou v úvahu.²⁵²

V kontraktační praxi se setkáme v zásadě se dvěma variantami formulace volby práva a určení alternativního způsobu řešení sporů, a to se samostatnou smlouvou, jež je s hlavní smlouvou provázaná, a s doložkou ve smlouvě hlavní, přičemž jejich realizace může spadat v jedno s okamžikem vzniku hlavní smlouvy nebo mohou být ujednány později v průběhu existence smlouvy v podobě dodatku.²⁵³

---

²⁴⁸ Pokud jde o volbu sudiště (pomineme-li neplatnost či neúčinnost příslušného ujednání) dochází k prolomení jurisdikční dohody nejčastěji v případech, kdy některá ze smluvních stran v rozporu s příslušným ujednáním zahájí řízení v jiné zemi, kde bude usilovat o to, aby tamní soud jurisdikční dohodě odepřel derogační účinky.

²⁴⁹ Jako příklad může posloužit aplikace imperativních norem jiných než *legis causae*.

²⁵⁰ BŘÍZA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 14.

²⁵¹ TÝČ, Vladimír. Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě. Praha: Linde, 1977, s. 140.

²⁵² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: ASPI, 2010, s. 498.

²⁵³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: Nařízení Řím I., Nařízení Řím II., Nařízení Brusel I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 102.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat institut mezinárodní licenční smlouvy, funkci a postavení, jež ve sféře mezinárodního obchodu nehmotnými statky zaujímá, jakož i mechanismus a dynamiku závazkového vztahu, který mezinárodní licenční smlouva představuje a zakládá. V první části práce je institut smluvní licence analyzován v obecnější rovině a v širším kontextuálním rámci zahrnujícím rovněž některé otázky z oblasti práva duševního vlastnictví. Práce dále navazuje výkladem věnovaným problematice právního režimu, jemuž mezinárodní licenční smlouva podléhá, a to zejména v intencích českého právního řádu a práva Evropské unie, a v závěru pojednává o některých aspektech vzájemného postavení stran licenčního smluvního závazkového vztahu.

V rámci bilance výstupů této práce musím předně konstatovat, že úvodní teze charakterizující mezinárodní licenční smlouvu jako poměrně komplikovaný institut smluvního závazkového práva, jen obtížně uchopitelný komplexní a pozitivní definicí, stejně jako předpoklad o tom, že funkce, kterou v moderní době ve sféře dispozic nehmotnými statky plní, je stěžejní a takřka nezastupitelná, se mi potvrdily.

Z výkladu věnovaného obecné klasifikaci licenční smlouvy tuzemské i mezinárodní, v jehož rámci je předložena rozmanitá typologie jejích různých modifikací jakož i pojednání o smlouvě o know-how (jež bývá ostatně označována jako nepravá smlouva licenční) a smlouvě franchisové, tedy smluvních modelů, které mají ve vztahu ke kategorii smlouvy licenční povahu mezní, je dobře patrné, že licenční smlouva v sobě kumuluje prvky celé řady jiných smluv, ať již nominálních nebo výslovně neupravených, a co do možných modifikací představuje model velmi mnohotvárný a variabilní.

Zmíněná variabilita a potažmo i komplikovanost licenčních smluvních konstrukcí pramení mimo jiné z povahy práv duševního vlastnictví, k jejichž licencování slouží, a jejichž rozmanité povaze odpovídá a dobře vyhovuje. Uvedené kvality z licenční smlouvy činí flexibilní a široce uplatnitelný nástroj ve sféře dispozic nehmotnými statky, který umožňuje v mezinárodním obchodě efektivně využít ekonomický potenciál, který skýtají.

V rámci pojednání o úpravě licenční smlouvy v českém právním řádu jsem dospěla k závěru, že dosavadní více typová koncepce, sestávající z licenční smlouvy obchodní, autorskoprávní (členěné dále do podtypů licenční smlouvy nakladatelské a podlicenční) a nakonec licenční smlouvy nepojmenované, komplikovanost předmětného institutu smluvního závazkového práva zbytečně umocňovala, ztěžovala jeho uchopitelnost. Posun v rámci rekonstrukce českého soukromého práva, kdy se výše uvedená více typová koncepce licenční smlouvy opouští ve prospěch jednotného obecného typu licenční smlouvy k předmětům duševního vlastnictví, hodnotím pozitivně ve smyslu překlenutí dosavadní roztržičnosti právní úpravy a odstranění deficitu obecných zastřešujících ustanovení o licenční smlouvě a licenci.

Těžiště navazujícího výkladu věnovaného právnímu režimu mezinárodní licenční smlouvy spočívá zejména v rovině práva Evropské unie, reprezentované Římskou úmluvou a Nařízením Řím I. Vzhledem ke skutečnosti, že v Římských instrumentech absentuje úprava vztahující se specificky k licenční smlouvě, bylo uvedené pojednání, představující jednotlivé metody regulace smluvních závazků s mezinárodním prvkem, vedeno převážně v rovině obecné. Vzhledem k mnohotvárnosti a variabilitě mezinárodní licenční smlouvy jak po stránce obsahové, tak i pokud jde o její předmět, neshledávám absenci unifikace jejího právního režimu v přímých normách překvapující ani deficitní. V analýze právního režimu mezinárodní licenční smlouvy navazuji výkladem věnovaným kolizní metodě regulace soukromoprávních vztahů.

Zevrubně se dále věnuji institutu volby práva, jež v současné době představuje základní a primární mechanismus fixace obligačního statusu soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem napříč právními řády jednotlivých států. Institut volby práva je prezentován nejdříve v rovině obecné, následně je analyzována jeho úprava v tuzemském mezinárodním právu soukromém a v právu Evropské unie. Volbu práva jako jednu z potenciálních regulačních metod hodnotím vzhledem k pozitivním aspektům předvídatelnosti a právní jistoty, jež do soukromoprávních závazkových vztahů vnáší, kladně a doložku o volbě práva nahlížím jako vhodný nástroj racionální kontraktace, jehož prostřednictvím mohou smluvní strany nastolit právní režim příslušného závazkově právního vztahu tak, aby co nejlépe vyhovoval jejich potřebám.

Realizaci volby práva lze proto smluvním stranám jednoznačně doporučit, a to i v případech, kdy existuje jednotná hmotněprávní úprava, neboť ta je ve vztahu ke konkrétnímu závazkovému vztahu nezřídka kdy neúplná. Vzhledem ke skutečnosti, že institut mezinárodní licenční smlouvy není na bázi žádné mezinárodní smlouvy, resp. metodou přímých norem, unifikován, a v tuzemské právní úpravě stejně jako v právu Evropské unie absentuje v rámci kolizní úpravy norma, jež by se specificky vztahovala právě k mezinárodní licenční smlouvě, jeví se mi nastolení režimu závazkově právního vztahu založeného mezinárodní licenční smlouvou volbou práva zvláště příhodným.

Práce navazuje výkladem o systému náhradních určovateli zakotveným v Římské úmluvě a jeho posunem v Nařízení Řím I., přičemž ve vztahu k problematice mezinárodní licenční smlouvy konstatuje nejednoznačnost detekce vazby nejužšího spojení. Ve světle příslušného výkladu se jeví být diskutabilním, zda východiskem pro určení vazby nejužšího spojení má být v případě mezinárodní licenční smlouvy místo podnikání smluvní strany, jež poskytuje charakteristické plnění, nebo místo, kde se předmětné právo poskytuje a následně vykonává, případně místa jiná. V následujících podkapitolách je pozornost zaměřena na restrikce, jež limitují aplikační dosah rozhodného práva, zejména na omezení z titulu výhrady veřejného pořádku a aplikace imperativních norem.

V závěrečné části se práce zabývá některými dílčími aspekty vzájemného postavení stran mezinárodní licenční smlouvy. Poukazuje při tom na variabilitu konstrukce mezinárodní licenční smlouvy, pokud jde o uspořádání vzájemných práv a povinností jejích stran, zejména pokud jde o rozmanitost forem jejího případného zpoplatnění, a poukazuje na některá úskalí, s nimiž se lze v praxi sjednávání mezinárodních licenčních smluv setkat.

Seznam zkratek

AutZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ČR	Česká republika
DCFR	<i>Draft Common Frame of Reference</i>
EGBGB	Uvozovací zákon k německému občanskému zákoníku
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
EWCA	<i>England and Wales Court of Appeal</i>
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OGH	Rakouský Nejvyšší soud
PECL	Principy evropského smluvního práva
PICC	Principy UNIDROIT
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
UNCTAD	Konference OSN pro obchod a rozvoj
UNECE	Evropská hospodářská komise OSN
UNIDO	Organizace OSN pro průmyslový rozvoj
UNIDROIT	<i>International Institute for the Unification of Private Law</i>
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
WTO	Světová obchodní organizace

ZMPS   Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

ZMPSaP   Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním,
ve znění pozdějších předpisů.

Bruselskou úmluvou se míní Úmluva o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968.

Komisí se míní Komise Evropské unie.

Římskou úmluvou se míní Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.

Nařízením Řím I. se míní Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy v Evropské unii.

Římskými instrumenty se míní Římská úmluva a Nařízení Řím I.

Seznam použitých zdrojů

Knížní prameny:

- BAR, Christian von. *Trends in the development of private law in the context of European unification: section of civil law: English part; Liberalization of labour relations regulation in the process of globalization: section of labour law: English part: collection of papers from the International scholastic conference Law as a unifying factor of Europe - jurisprudence and practice.* Bratislava: Comenius University in Bratislava, Faculty of Law, 2011. 459 s. ISBN 978-80-7160-311-5.
- BONOMI, Andrea, VOLKEN, P., ŠAREVIČ, Petar. *Yearbook of Private International Law. Volume X. München: Sellier. European Law Publishers and Swiss Institute of Comparative Law, 2009.*
- BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky.* 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7400-337-0.
- BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 300 s. ISBN 978-80-7179-606-0.
- ČADA, Karel, KNÍŽEK, Milan. *Průmyslové vlastnictví a licence v tržním hospodářství.* 3. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2001. 162 s. ISBN 80-7282-013-3.
- HORÁČEK, Roman, ČADA, Karel, HAJN, Petr. *Práva k průmyslovému vlastnictví.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 480 s. ISBN 978-80-7400-417 9.
- JAKL, Ladislav, JANSÁ, Václav. *Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví.* 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita, 2010. 268 s. ISBN 978-80-86855-65-3.
- JAKL, Ladislav. *Právní ochrana duševního vlastnictví.* Praha: Metropolitní univerzita, 2011. 261 s. ISBN 978-80-86855-78-3.
- JAKL, Ladislav. *Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice: vybrané otázky spojené s evropskou harmonizací*

a integrací. 2., dopl. a přepracované vydání Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2003. 227 s. ISBN 80-7282-033-8.

- KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009. 462 s. ISBN 978-80-7239-231-5.
- KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. Právo mezinárodního obchodu. Plzeň: nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7380-108-3.
- MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 5. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3237-4.
- MALÝ, Josef. Obchod nehmotnými statky. Patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky. Praha: C. H. Beck, 2002. 257 s. ISBN 80-7179-320-5.
- PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 304 s. ISBN 978-80-7400-504-6.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 549 s. ISBN 978-80-7357-562-5.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda., TÝČ, Vladimír. Evropský justiční prostor : (v civilních otázkách). Brno: Masarykova univerzita, 2006. 401 s. ISBN 80-210-4053-X.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K. a kol. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 445 s. ISBN 978-80-7478-016-5.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.
- SLOVÁKOVÁ, Zuzana. Průmyslové vlastnictví: vynálezy, užité vzory, ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení. 2. vydání. Praha: LexisNexis, 2006. 212 s. ISBN 80-86920-08-9.
- SVATOŠ, Miroslav. Zahraniční obchod (teorie a praxe). Praha: Grada Publishing, 2009. 367 s. ISBN 978-80-247-2708-0.

- TELEC, Ivan. Přehled práva duševního vlastnictví. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva. 2. vydání. Brno: Doplněk, 2007. 199 s. ISBN 978-80-7239-206-3.
- TELEC, Ivan, TŮMA, Pavel. Přehled práva duševního vlastnictví 2. Česká právní ochrana. Brno: Doplněk, 2006, 114 s., ISBN 80-7239-198-4.
- TELEC, Ivo. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno: Doplněk, 1994. 344 s. ISBN 80-85765-11-X.
- TŮMA, Pavel. Smluvní licence v autorském právu. Praha: C. H. Beck, 2007. 167 s. ISBN 978-80-7179-573-5.
- TÝČ, Vladimír. Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě. Praha: Linde, 1997. 166 s. ISBN 80-7201-102-2.

Odborné časopisy:

- BĚLOHLÁVEK, Alexander. Franšíza z pohledu tuzemského, evropského a mezinárodního práva soukromého (franšíza jako zvláštní smluvní koncepce a kolizní úprava Nařízení Řím I – Nařízení EP a Rady /ES/ č. 593/2008). Obchodní právo: časopis pro obchodněprávní praxi. 2009, č. 3.
- BĚLOHLÁVEK, Alexander. Volba práva v závazkových vztazích s mezinárodním prvkem. Právní fórum: český právnícký měsíčník. 2006, č. 3.
- BĚLOHLÁVEK, Alexander. Výhrada veřejného pořádku hmotněprávního a procesního ve vztazích s mezinárodním prvkem. Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva. 2006, č. 11.
- CRHA, Martin. Volba práva v evropském justičním prostoru – současnost a budoucnost. Časopis pro právní vědu a praxi. 2008, č. 2. Dostupné také z: <<http://www.law.muni.cz/content/cs/cpvp>>.
- KUBÍČEK, Jaromír. Licence, licenční smlouvy a obchod licencemi. Echo: informace o evropském výzkumu, vývoji a inovacích. 2005, č. 4. Dostupné také z: <http://www.tc.cz/dokums_raw/echo102005_21.pdf>.
- POSPÍŠIL, Michal. Systém právní úpravy průmyslových práv. Aplikované právo, č. 2, 2003, s. 2. Dostupné také z: <<http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/9.pdf>>.

- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část XIV. Principy evropského smluvního práva a další iniciativy směřující k vytvoření jednotného smluvního práva. Právní fórum: český právnícký měsíčník. 2006, č. 3.
- SKLENÁŘOVÁ, Růžena. Veřejný pořádek ve světle uznávání cizích soudních rozhodnutí. Mezinárodní a srovnávací právní revue = International and comparative law review. 2004, č. 11. Dostupné také z: <<http://iclr.upol.cz>>.
- SLÁMA, Jiří. Licenční smlouva. Časopis pro právní vědu a praxi, 2008, č. 2. Dostupné také z: <<http://www.law.muni.cz/content/cs/cpvp>>.
- VALDHANS, Jiří. Evropský justiční prostor ve věcech civilních, část XIII. Návrh nařízení o právu rozhodném pro mimosmluvní závazky. Právní fórum: český právnícký měsíčník. 2006, č. 3.

Internetové zdroje:

- HRADILOVÁ, Veronika, CRHA, Martin. Evropské mezinárodní právo soukromé: Římská úmluva a Nařízení Řím I. [online]. Brno. Katedra mezinárodního práva a evropského práva, Právnícká fakulta MU, 2009 [citováno dne 2. října 2013]. Dostupné z: <<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/js09/mps/web/pages/08.html>>.
- JEŽEK, Josek, ŠPAČEK, Jindřich, ŠTROS, David a kol. Prosazování práv z duševního vlastnictví [online]. Praha. Úřad průmyslového vlastnictví, 2001 [citováno dne 30. června 2013]. Dostupné z: <<http://dusevni-vlastnictvi.cz>>.
- RADOŠOVSKÝ, Petr. Rozhodné právo v závazkových vztazích z mezinárodního obchodu - kolizní normy obecně: Římská úmluva o právu použitelném na smluvní vztahy [online]. Praha, 2003 [citováno dne 1. října 2013]. Dostupný z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodne-pravo-v-zavazkovych-vztazich-z-mezinarodniho-obchodu-kolizni-normy-obecne-rimska-umluva-o-pravu-pouzitelnem-na-smluvni-vztahy-22499.html>>.
- Duševní vlastnictví [online]. Praha, 2002 [citováno dne 25. září 2013]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/dusevni-vlastnictvi-16458.html>>. ISSN 1213-189X.
- <<http://eurlex.europa.eu>>.

Judikatura:

- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 09. 1996, sp. zn. 7 Cmo 363/96-90.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. dubna 1998, sp. zn. 7 A 170/2005. Publikovaný in: Sbíрка judikatury (správní) pod evidenčním č. Judikátu 725/2000.
- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě 13 Co 582/82.
- Rozsudek rakouského Nejvyššího soudu (OGH). Věc č. 4Ob 321/87.
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 9. října 2009 ve věci *ICF*. Věc č. C-133/08.
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 9. června 1994 ve věci *Lieber v. Gobel* Věc č. C-292/93.
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 28. března 1998 ve věci *Dieter Krombach v. André Bamberski*. Věc č. C-7/98.
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 17. června 1992 ve věci *Jakob Handte & Co. GmbH v. Traitements Mécano-chimiques des Surfaces SA*. Věc č. C-26/91.
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 17. září 2002 ve věci *Fonderie Officine Meccaniche Tacconi SpA v. Heinrich Wagner Sinto Maschinenfabrik GmbH (HWS)*. Věc č. C-334/00.
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 20. ledna 2005 ve věci *Petra Engler v. Janus Versand GmbH*. Věc č. C-27/02.
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 22. března 1983 ve věci *Martin Peters Bauunternehmung GmbH v. Zuid Nederlandse Aannemers Verenigins*. Věc č. 34/82.
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 23. listopadu 1999, ve věci *Arblade*. Spojené věci C-369/96 a C-376/96, Recueil, s. I-8453.
- Rozhodnutí EWCA (*England and Wales Court of Appeal*) ze dne 3. dubna 2007 ve věci *Halpern v. Halpern*. Věc č. A3/2006/0839 a 1647. Dostupné také z: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2007/291.html>.

Kvalifikační práce

- HANUŠ, Zbyněk. Mezinárodní licenční smlouva. Brno, 2009. 76 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra mezinárodního a evropského práva. Vedoucí práce Klára Drličková. Dostupné z: www.is.muni.cz.

Právní předpisy:

Česká republika

- Česko. Zákon č. 527 ze dne 27. listopadu 1990 o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1990, částka 86, s. 1952-1964. Dostupný z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2397>.
- Česko. Zákon č. 97 ze dne 4. prosince 1963 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1963, částka 55, s. 368-376.
Dostupný z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspxq=97/1963&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.
- Česko. Zákon č. 91 ze dne 22. března 2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 38, s. 1490-1515.
Dostupný z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=91/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.
- Česko. Zákon č. 513 ze dne 5. listopadu 1991 Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565.
Dostupný z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=513/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.
- Česko. Zákon č. 40 ze dne 5. března 1964 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 19, s. 201-

248. Dostupný z: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/1964&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/1964&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)>.
- Česko. Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026-1365. Dostupný z: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=89/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=89/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy).
  - Česko. Zákon č. 529 ze dne 20. prosince 1991 Sb. o ochraně topografií polovodičových výrobků, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 1991, částka 102, s. 2658-2661. Dostupný z: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=529/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=529/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)>.
  - Česko. Zákon č. 478 ze dne 26. 10. 1992 Sb. o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 1992, částka 96, s. 2762-2765. Dostupný z: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=478/1992&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=478/1992&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)>.
  - Česko. Zákon č. 121 ze dne 12. května 2005 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2005, částka 36, s. 1658-1685. Dostupný z: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=121/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=121/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)>.
  - Česko. Zákon č. 206 ze dne 21. července 2000 Sb. o ochraně biotechnologických vynálezů a o změně zákona č. 132/1989 Sb., o ochraně práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat, ve znění zákona č. 93/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2000, částka 64, s. 3050-3052.

Dostupný z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=206/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

- Česko. Zákon č. 207 ze dne 21. července 2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2000, částka 64, s. 3053-3061.

Dostupný z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=207/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

- Česko. Zákon č. 408 ze dne 29. listopadu 2000 Sb. o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochraně práv k odrůdám), v platném znění. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2000, částka 115, s. 5321-5331.

Dostupný z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=408/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

[smlouvy](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=408/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy).

- Česko. Zákon č. 452 ze dne 31. prosince 2001 Sb. o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2001, částka 168, s. 9776-9782.

Dostupný z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=452/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

- Česko. Zákon č. 441 ze dne 19. prosince 2003 Sb. o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochranných známkách). In *Sbírka zákonů České republiky*, 2003, částka 147, s. 7339-7352.

Dostupný z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=441/2003&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

- Česko. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Vyhláška č. 500/2000 Sb., o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž, ve znění zákona č. 286/1993 Sb.
- Švýcarský federální zákon o mezinárodním právu soukromém (*Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht, IPRG*).

EU:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 98/44/ES, o právní ochraně biotechnologických vynálezů.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/95/ES, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách.
- Nařízení Komise č. 2658/2000 o použití čl. 101/3 Smlouvy na kategorie specializačních dohod.
- Nařízení Komise č. 2659/2000 o použití čl. 101/3 na kategorie dohod o výzkumu a vývoji.
- Nařízení č. 3295/94, kterým se stanoví opatření s cílem zakázat propouštění padělků a nedovolených napodobenin do volného oběhu, režimu vývozu, zpětného vývozu nebo do některého režimu s podmíněným osvobozením od cla.
- Nařízení č. 1383/2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo.
- Nařízení Rady Evropské unie č. 40/1994, o ochranné známce Společenství.
- Nařízení Rady Evropské unie č. 207/2009, o ochranné známce Společenství.
- Nařízení Rady č. 510/2006/ES, o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Nařízení Řím I).
- Nařízení č. 44/2001 (ES), o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Nařízení Brusel I).

Mezinárodní smlouvy:

- Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), která je součástí Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) sjednané dne 15. 4.1994 v Marrákeši, která byla publikována pod č. 191/1995 Sb.
- Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a jejich mezinárodním zápisu (1958), publikována pod č. 67/1975 Sb. a č. 79/1985 Sb.
- Locarnská dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů (1968), publikovaná pod č. 28/1981 Sb.
- Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek (1891) a Protokol k této dohodě (1989), publikována pod č. 65/1975 Sb. a č. 78/1985 Sb.
- Madridská dohoda o potlačení falešných nebo klamavých údajů o původu zboží (1891).
- Mezinárodní úmluva na ochranu nových odrůd rostlin (1961).
- Nicejská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb na účely zápisu známek (1957).
- Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. 3. 1883, publikována pod č. 64/1975 Sb. a č. 81/1985 Sb.
- Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, 64/2006 Sb. m. s
- Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském ze dne 20. 12.1996, publikována pod č. 33/2002 Sb. m. s.
- Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech ze dne 20. 12.1996, publikována pod č. 48/2002 Sb. m. s.
- Smlouva o patentové spolupráci (1970).
- Štrasburská dohoda o mezinárodním patentovém třídění (1971).
- Úmluva o udělování evropských patentů (1973).

Jiné zdroje:

- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku. Ministerstvo spravedlnosti. Dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf>.
- GIULIANO, Mario and LAGARDE, Paul. *Report on the Convention on the law applicable to contractual obligations*. Official Journal C 282, 31. října 1980. [EU Council of the EU Document]. Dostupná z: <<http://aei.pitt.edu/1891/>>.

Resumé

Mezinárodní licenční smlouvy

Cílem předkládané práce je analyzovat institut mezinárodní licenční smlouvy, funkci a postavení, jež zaujímá ve sféře mezinárodního obchodu nehmotnými statky, a právní režim, jemuž na úrovni českého právního řádu a práva Evropské unie podléhá.

Práce sestává ze čtyř částí. První část se zaměřuje na institut smluvní licence v obecné rovině, nastiňuje její pojem a základní definiční rámec. Reflektuje funkci a pozici, kterou institut licenční smlouvy zaujímá v českém právním řádu, jakož i její posun v rámci rekodifikace českého soukromého práva. Předkládá rozmanitou typologii smluvní licence, přičemž zevrubněji se zabývá jejími modifikacemi, respektive mezními smluvními modely, jimiž jsou franchisová smlouva a smlouva o know-how.

Druhá část práce navazuje výkladem věnovaným institutu licenční smlouvy s mezinárodním prvkem, předkládá její obecnou klasifikaci a věnuje se rovněž pramenům její úpravy. Obsahem třetí části je rozbor právního režimu, jemuž mezinárodní licenční smlouva podléhá, přičemž těžiště výkladu spočívá v unijní úpravě obsažené v Římské úmluvě a v Nařízení Řím I. Problematika je pojednána v širším tematickém záběru zahrnujícím rovněž některé související otázky z oblasti práva duševního vlastnictví.

Závěrečná část práce se zabývá dílčími aspekty vzájemného postavení smluvních stran závazkového vztahu, který mezinárodní licenční smlouva představuje a zakládá, práv a povinností, jež tvoří jeho obsah, a věnuje se zejména problematice licenční odměny, případně jiných úhrad, k nimž se nabyvatel úplatné licence zavazuje.

International licensing contracts

The goal of this thesis is to analyze international license contract institute, the function and the position it occupies in the sphere of international business with incorporeal goods and legal regime which it, on the level of the Czech rule of law and European Union law, is subject to.

The thesis consists of four parts. The first part focuses on the institute of contractual license in general. It outlines its conception and basic definitional framework. It reflects the function and the position which the institute of license contract occupies in the Czech rule of law as well as its shift within the framework of Czech private law recodification. It presents diverse typology of contractual license and in the process it thoroughly focuses on its modifications, respectively on marginal agreement models such as franchise agreement and know how agreement.

The second part of the thesis continues with text dedicated to the institute of license contract with international element. It presents its general classification and it also analyzes sources of its modification. The third part of the thesis treats legal regime which the international license contract is subject to, and the focal point of the text lies in the union modification included in the Rome Convention and in Regulation Rome I. The problem is discussed in wide thematic scope also including certain related questions from the area of intellectual property right.

The final part of the thesis focuses on partial aspects of mutual position of contractual parties in contractual relationship which the international license contract introduces and establishes, the rights and duties that constitute its content and, in particular, it focuses on the problems of license reward and eventually other payments which the acquirer of payment license commits to.

Klíčová slova / Key words

mezinárodní licenční smlouva / international licensing contract

právo duševního vlastnictví / intellectual property law

volba práva / choice of law

imperativní normy / internationally mandatory rules